

AKTUALIZACJA
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY BLIZANÓW NA LATA 2012-2015
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2016-2019

Zespół autorski:

Prof. dr hab. Andrzej Mizgajski

Dr Damian Łowicki

Maciej Borowczyk

Poznań, 2013 r.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	3
1.1. Przedmiot opracowania	3
1.2. Zakres opracowania	3
1.3. Podstawa prawna opracowania	3
1.4. Metodyka sporządzania programu, materiały źródłowe	4
2. CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA GMINY BLIZANÓW	5
2.1. Położenie administracyjne i uwarunkowania z nim związane	5
2.2. Struktura ludnościowa	12
2.3. Struktura gospodarcza	13
2.4. Infrastruktura inżynierijno – techniczna	19
2.4.1. Zaopatrzenie mieszkańców w wodę i odprowadzanie ścieków komunalnych	19
2.4.2. Charakterystyka zaopatrzenia gminy w gaz ziemny	22
2.4.3. Charakterystyka zaopatrzenia gminy w energię ciepłą	23
2.4.4. Charakterystyka zaopatrzenia gminy w energię elektryczną	23
2.4.5. Sieć drogowa	24
3. CHARAKTERYSTYKA PRZYRODNICZA GMINY BLIZANÓW	25
3.1. Rzeźba terenu	25
3.2. Budowa geologiczna	25
3.3. Wody powierzchniowe i podziemne	26
3.4. Klimat	30
3.5. Gleby	31
3.6. Szata roślinna	32
4. DIAGNOZA ŚRODOWISKA W GMINIE	33
4.1. Formy i wielkość oddziaływania (presji) na środowisko	33
4.1.1. Osadnictwo	33
4.1.2. Rolnictwo	36
4.1.3. Przemysł	36
4.1.4. Transport	39
4.2. Stan środowiska	42
4.2.1. Jakość powietrza	42
4.2.2. Wody powierzchniowe	44
4.2.3. Wody podziemne	46
4.2.4. Gleby	47
4.2.5. Klimat akustyczny	50
4.2.6. Pola elektromagnetyczne	51
4.3. Działania administracyjne i właścicielskie na terenie gminy-reakcja	52
4.3.1. Ochrona przyrody	52

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

4.3.2. Lasy.....	53
4.3.3. Zaopatrzenie w wodę.....	54
4.3.4. Gospodarka odpadami.....	54
4.3.5. Oczyszczanie ścieków.....	57
4.3.6. Ochrona powietrza.....	58
4.3.7. Klimat akustyczny.....	58
4.3.8. Edukacja ekologiczna.....	59
5. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA.....	60
5.1. Instrumenty realizacji programu.....	60
5.1.1. Instrumenty prawne.....	60
5.1.2. Instrumenty finansowe.....	67
5.1.3. Instrumenty społeczne.....	69
5.1.4. Instrumenty polityczne.....	70
5.2. Analiza źródeł finansowania programu ochrony środowiska.....	70
5.2.1. Krajowe fundusze ekologiczne i dotacje celowe.....	71
5.2.2. Fundusze Unii Europejskiej.....	72
5.2.3. Kredyty i pożyczki w bankach.....	75
6. TREŚCI DOKUMENTÓW PROGRAMOWYCH WYŻSZEGO RZĘDU ISTOTNE DLA GMINY BLIZANÓW.....	76
6.1. Krajowe dokumenty programowe.....	76
6.2. Regionalne dokumenty programowe.....	77
6.3. Lokalne dokumenty programowe.....	78
6.4. Poziomy celów długoterminowych.....	80
7. REKOMENDOWANE DZIAŁANIA.....	82
8. WNIOSKI Z PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	105
9. SPIS LITERATURY.....	105
10. SPIS TABEL.....	107
11. SPIS RYCIN.....	108

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

1. Wstęp

1.1 Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest aktualizacja Programu Środowiska dla gminy Blizanów przyjętego Uchwałą Nr XVI/95/04 z dnia 22 czerwca 2004 r. w sprawie uchwalenia Programu ochrony środowiska dla Gminy Blizanów na lata 2004-2011.

1.2. Zakres opracowania

Program swoją strukturą bezpośrednio nawiązuje do Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Kaliskiego na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016, a także do Programu Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2015 oraz do Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019, określający kierunki działań w ochronie środowiska należy traktować jako wypełnienie obowiązku konkretyzacji działań wyznaczonych w najnowszej Polityce Ekologicznej Państwa poprzez uwzględnienie aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz stanu środowiska w gminie Blizanów i zakresu kompetencji władz gminy.

1.3. Podstawa prawna opracowania

Obowiązek wykonania programu ochrony środowiska wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2013, poz. 1232, ze zm.). Art. 17 ust. 1 ww. ustawy wprowadza obowiązek przygotowywania i aktualizowania programu ochrony środowiska, zgodnie z wytycznymi opracowania i przyjęcia Polityki Ekologicznej Państwa. Oznacza to, że gminne programy nie realizują bezpośrednio programów wykonywanych na poziomie powiatowym i wojewódzkim, choć powinny być z nimi skoordynowane. Zgodnie z przepisami ustawy gminy sporządzają co 2 lata raporty z wykonania programów, które przedstawiane są radzie gminy (art. 18). Ramowy Zakres Programu określa Art.14. Prawa ochrony środowiska wymieniając następujące elementy, które powinien zawierać:

1. cele ekologiczne,
2. priorytety ekologiczne,
3. rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
4. środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

1.4. Metodyka sporządzania programu, materiały źródłowe

Diagnoza środowiska gminy została opracowana w nawiązaniu do formularza ankietowego skierowanego do administracji. Diagnoza środowiska w gminie została opisana w podziale na trzy grupy :

1. presja na środowisko, określenie w jakich formach człowiek oddziałuje na środowisko na terenie gminy
2. stan środowiska, przedstawienie stopnia zanieczyszczenia poszczególnych elementów środowiska lub ich zagrożenia (dotyczy powierzchni ziemi, wód, powietrza, świata roślin i zwierząt)
3. działania zaradcze, opis i ocena przedsięwzięć podejmowanych przez władze i instytucje gminne

Tak uporządkowana diagnoza dostarczyła przesłanek o charakterze wewnątrzgminnym do zaproponowania celów i zadań. Zewnętrzne uwarunkowania celów wiążą się z priorytetami funduszy UE i funduszy krajowych, które mogłyby wesprzeć określone działania realizacyjne w gminie. Z tych względów w osobnej części materiału przedstawiono analizę istotnych dokumentów programowych krajowych i regionalnych, a także priorytetów funduszy europejskich, odnosząc ją do głównych problemów występujących na terenie gminy.

Rozpoznanie czynników wewnętrznych i zewnętrznych było podstawą do opracowania projektu struktury celów Programu, priorytetowych kierunków oraz harmonogramu działań.

Cele szczegółowe zostały uporządkowane zgodnie z Polityką Ekologiczną Państwa według następujących grup tematycznych:

1. poprawa jakości środowiska,
2. zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii,
3. ochrona i racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych,
4. działania systemowe w ochronie środowiska

Osiągnięcie celów głównych będzie możliwe poprzez realizację celów szczegółowych i zadań w obrębie ośmiu obszarów priorytetowych:

1. Klimat akustyczny, pola elektromagnetyczne i ochrona powietrza,
2. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa,
3. Gospodarka odpadami,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

4. Ochrona gleb, powierzchni ziemi i zasobów kopalin,
5. Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych,
6. Racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych i ochrona dziedzictwa przyrodniczego,
7. Edukacja ekologiczna, poważne awarie i poważne awarie przemysłowe,
8. Pozostałe zadania z zakresu programowania ochrony środowiska.

Realizacja zaproponowanych działań w obrębie wymienionych obszarów przyczyni się do poprawy stanu środowiska na terenie gminy Blizanów. Przyjęte obszary priorytetowe powinny stanowić główne obszary działań lokalnych na rzecz poprawy warunków życia i stanu środowiska przyrodniczego przy zapewnieniu wysokich standardów ochrony środowiska. Ta część ma formę tabeli, w której dla poszczególnych działań zaproponowano okres ich realizacji, podmioty odpowiedzialne oraz tam, gdzie to możliwe, oszacowano niezbędne środki.

Opracowując program wykorzystano dane uzyskane z poniżej przedstawionych jednostek:

1. Urząd Gminy w Blizanowie,
2. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu,
3. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Poznaniu,
4. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska,
5. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, głównie generalny pomiar ruchu 2010 r.
6. Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Poznaniu,
7. Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Poznaniu,
8. Państwowy Instytut Geologiczny (MIDAS, IKAR),
9. Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej (GEOPORTAL),
10. Główny Urząd Statystyczny (GUS), zwłaszcza Bank Danych Lokalnych (BDL),
11. Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu,
12. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMiGW).

2. Charakterystyka społeczno – gospodarcza gminy Blizanów

2.1. Położenie administracyjne i uwarunkowania z nim związane

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

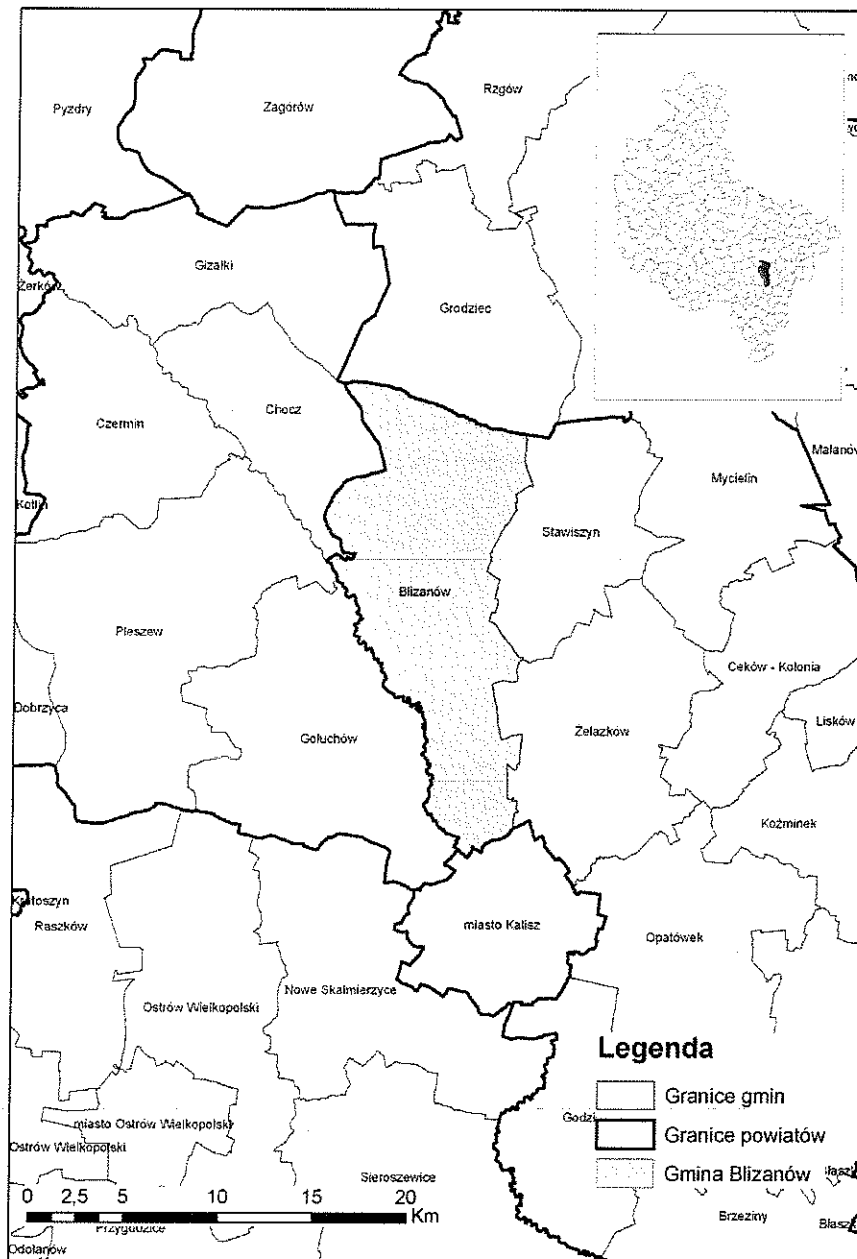
Gmina Blizanów położona jest w południowo-wschodniej części województwa wielkopolskiego. Wchodzi w skład powiatu kaliskiego i stanowi jego północno-zachodnią granicę (ryc.1). Gmina graniczy z siedmioma jednostkami samorządu terytorialnego:

1. od północy z gminą Grodziec należącą do powiatu konińskiego,
2. od wschodu z gminami powiatu kaliskiego - Stawiszyn i Żelazków,
3. od południa z Kaliszem, miastem na prawach powiatu,
4. od zachodu z gminami Gołuchów, Pleszew i Chocz wchodzącymi w skład powiatu pleszewskiego.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Ryc. 1. Położenie administracyjne gminy Blizanów

Źródło: Mapa Topograficzna 1:50.000

Powierzchnia gminy wynosi 15782 ha, a zamieszkują ją 9674 osoby (stan na 31.12.2011 r.). Siedzibą gminy jest Blizanów pełniący rolę gminnego ośrodka podstawowego dla 40 sołectw wchodzących w skład gminy (tab. 1).

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Tab. 1. Sołectwa Gminy Blizanów.

Lp.	Sołectwo	Powierzchnia	Liczba mieszkańców
1	Blizanów	294,58	180
2	Blizanów Drugi	237,23	259
3	Blizanówek	436,85	314
4	Bogucice	257,92	121
5	Brudzew	2307,55	382
6	Czajków	298,96	208
7	Dębniałki	303,07	171
8	Dębniałki Kaliskie	174,42	193
9	Godziatków	438,98	244
10	Janków Pierwszy	993,51	511
11	Janków Drugi		341
12	Janków Trzeci		146
13	Biskupice		74
14	Jarantów	551,74	429
15	Jarantów Kolonia	1027,32	56
16	Jastrzębniki	630,79	553
17	Korab	144,56	243
18	Kurza	139,91	58
19	Lipe	1591,08	231
20	Lipe Trzecie	237,77	193
21	Łaszków	618,04	258
22	Pawłówek	422,92	565
23	Piotrów	244,25	449
24	Piskory	438,21	99
25	Poklęków	238,63	159
26	Pruszków	286,11	627
27	Romanki	124,02	58
28	Rychnów	398,89	325
29	Rychnów Kolonia	263,33	98
30	Skrajnia	396,71	126
31	Skrajnia Blizanowska	272,67	230

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

32	Szadek od nr 1 do nr 18	388,74	214
33	Szadek od nr 19		
34	Dojutrów		47
35	Warszówka	155,46	360
36	Wyganki	155,63	106
37	Zagorzyn	357,11	345
38	Żegocin	504,31	327
39	Pamięcin		87
40	Żerniki	450,73	287
Razem		15782,00	9674

Źródło: Dane uzyskane z Urzędu Gminy w Blizanowie.

Na terenie gminy znajdują się dwie miejscowości nie będące sołectwami: Rosocha (sołectwo Korab) i Grodzisk (sołectwo Janków Pierwszy). Cechą charakterystyczną gminy Blizanów jest bardzo duży udział użytków rolnych wynoszący 67% (tab. 2). Rolniczy sposób użytkowania gruntów dominuje w południowej i centralnej części gminy, co podyktowane jest występowaniem dobrych gleb i wysoką kulturą rolną. Powierzchnia lasów w gminie Blizanów wynosi 3934 ha, co stanowi 24,9% całkowitej powierzchni gminy. Największe obszary leśne zlokalizowane są w północnej części gminy. Jest to obszar o wysokich walorach przyrodniczych i kulturowych, predestynowany do rozwoju funkcji turystycznej i rolnictwa ekologicznego. Gmina wyróżnia się bardzo małym wskaźnikiem jeziorności (ok. 0,05%). W gminie znajduje się tylko jeden większy zbiornik wodny, zlokalizowany jest w miejscu wyrobiska po wydobyciu piasków i żwirów w miejscowości Bolmów, ma on powierzchnię ok. 4 ha (ryc. 2). Pozostałe zbiorniki wodne o łącznej powierzchni ok. 3,5 ha znajdują się w okolicach miejscowości Żegocin, Jastrzębniki i Jarantów. Długość cieków na terenie gminy wynosi prawie 76 km, co daje gęstość sieci rzecznej na poziomie 0,5 km/km² powierzchni gminy.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Tab. 2. Użytkowanie gruntów w gminie Blizanów (2005 r.).

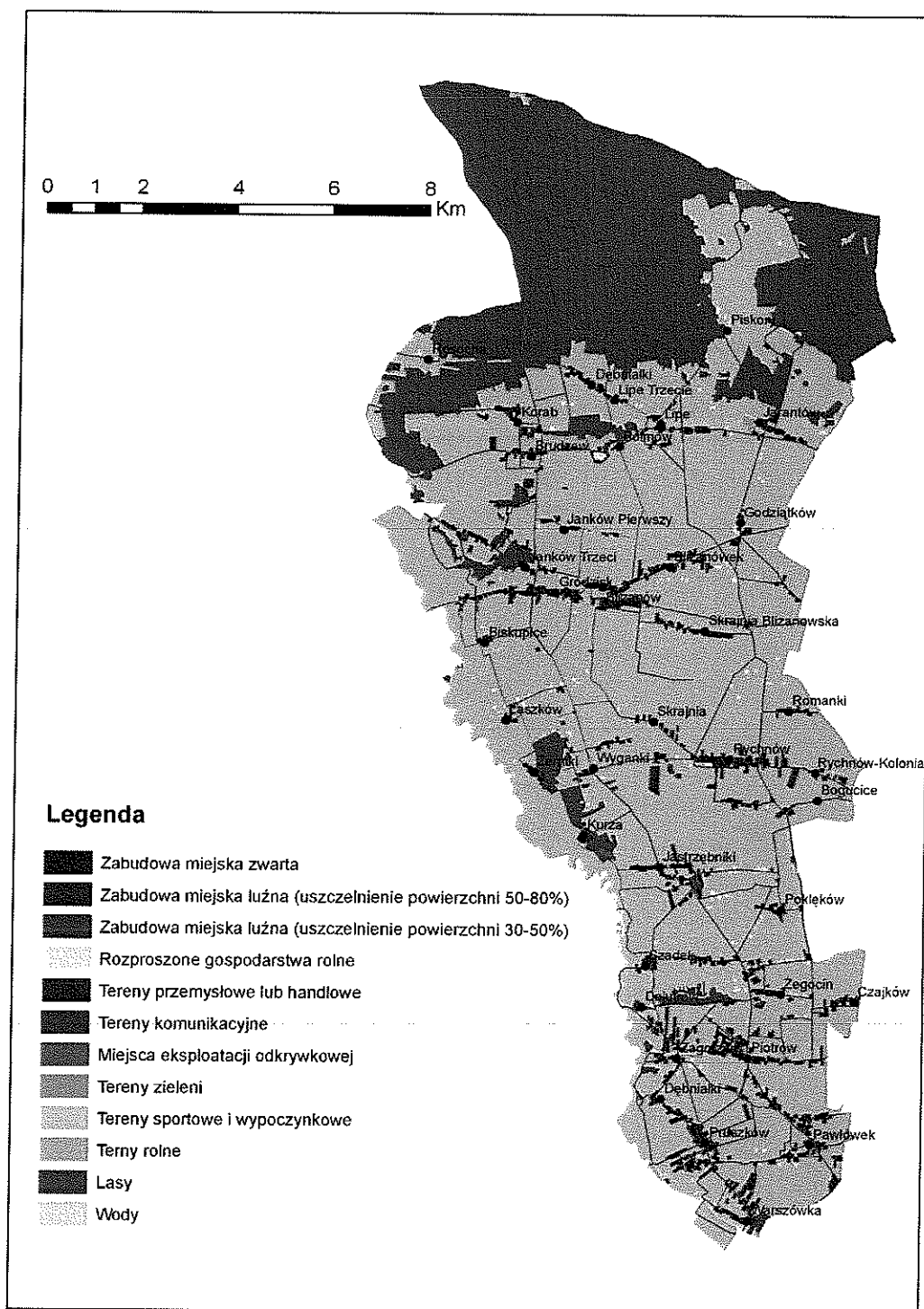
Rodzaj gruntów		Gmina Blizanów		Powiat kaliski	Udział powierzchni użytków gminy w powierzchni użytków powiatu
		[ha]	[%]	[ha]	[%]
Użytki rolne	Grunty orne	9618	60,94	70338	13,67
	Sady	34	0,22	1339	2,53
	Łąki	672	4,26	9210	7,34
	Pastwiska	286	1,82	2584	11,07
Lasy i grunty leśne		3934	24,9	23260	16,9
Pozostałe grunty i nieużytki		1228	7,8	9227	13,3
Ogółem		15782	100	116002	13,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS wg stanu na 2005 r.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Ryc. 2. Struktura użytkowania gruntów w gminie Blizanów (stan na rok 2007/2008)

Źródło: GMES Urban Atlas, European Environment Agency,
<http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/urban-atlas>, nazwy typów pokrycia terenu
tłumaczone z oryginału.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

2.2. Struktura ludnościowa

Pod koniec 2011 roku gminę Blizanów zamieszkiwały 9674 osoby, w wyniku czego była to druga pod względem liczby ludności gmina powiatu kaliskiego (11,7% populacji powiatu). Kobiety stanowiły 51,4% ludności gminy. W ostatnich 10 latach liczba mieszkańców gminy wzrosła o 5,3% tj. 490 osób. Wzrostu liczby ludności nie odnotowano tylko na przełomie lat 2004/2005.

Tab. 3. Liczba ludności gminy Blizanów w latach 2002-2011

Jednostka administracyjna	Liczba ludności w latach									
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011*
Gmina Blizanów	9184	9199	9247	9222	9256	9329	9373	9432	9489	9674
Kobiety	4707	4710	4733	4729	4742	4779	4807	4866	4885	4975
Mężczyźni	4477	4489	4514	4493	4514	4550	4566	4566	4604	4699

* Dane uzyskane z Urzędu Gminy w Blizanowie.

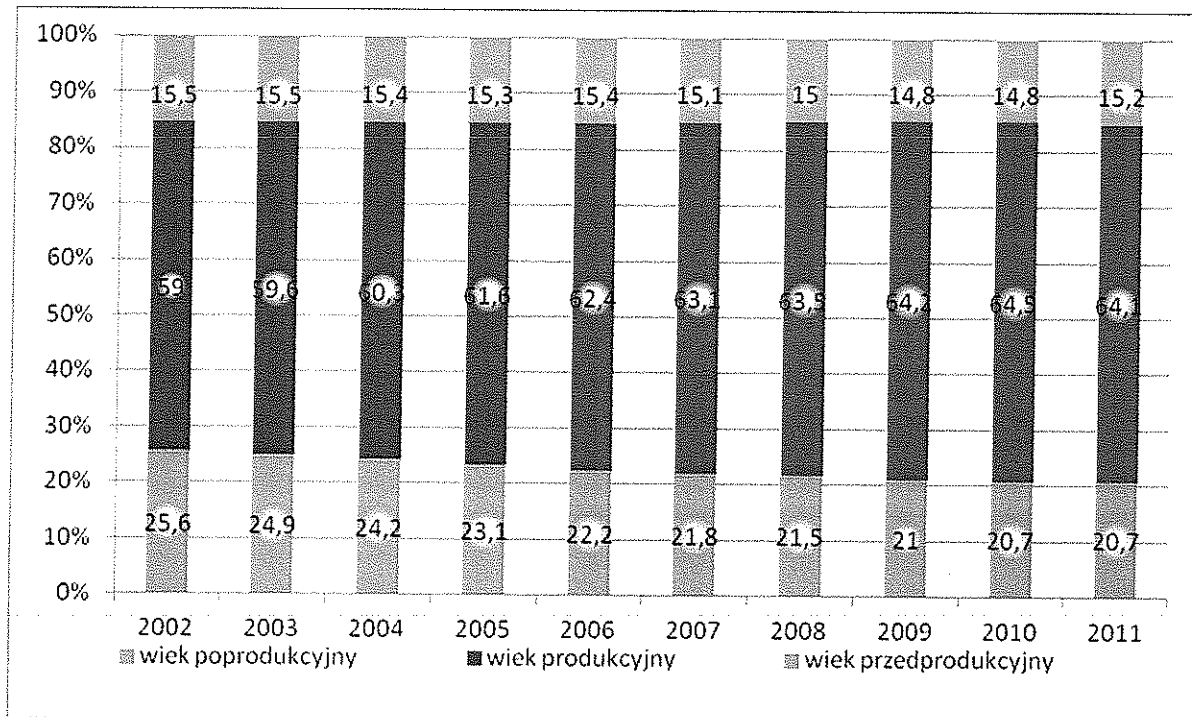
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS wg stanu na 31.12.2011 r.

W 2010 r. gęstość zaludnienia w gminie była niższa od wartości tego wskaźnika dla powiatu i wyniosła 60 osób/km². Analiza struktury ekonomicznej grup wiekowych w ostatnich latach nie wypada optymistycznie. Z roku na rok spada liczba osób w wieku przedprodukcyjnym na rzecz osób w grupach starszych. Procentowy udział poszczególnych grup ekonomicznych w gminie przedstawia rycina 3.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Ryc. 3. Struktura ekonomiczna grup wieku w gminie Blizanów w latach 2002-2011.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS wg stanu na 31.12.2011 r.

Struktura bezrobocia w gminie została opracowana na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu. W dniu 30 czerwca 2012 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosiła 256 osób, co stanowiło 4,3% ludności gminy w wieku produkcyjnym. W porównaniu z rokiem poprzednim zanotowano spadek liczby bezrobotnych o 12 osób. Spośród ogólnej liczby bezrobotnych w gminie Blizanów 53,5% stanowiły kobiety (135 osób). Największy odsetek bezrobotnych posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe – 83 osoby, gimnazjalne i niższe – 69 osób, następnie średnie zawodowe – 66 osób, wyższe – 32 osoby, średnie ogólne – 18 osób. Największe trudności w znalezieniu pracy napotykają osoby bez stażu pracy lub ze stażem nie przekraczającym 1 roku.

2.3. Struktura gospodarcza

Gmina Blizanów ma charakter typowo rolniczy z możliwością rozwoju turystyki. Sprzyjające warunki przyrodnicze do produkcji rolnej w głównej mierze decydują o rolniczej funkcji gminy, natomiast tereny cenne przyrodniczo stanowią dobrą bazę dla rozwoju turystyki. W 2011 roku działalność gospodarczą prowadziło 761 podmiotów gospodarczych, zarejestrowanych w rejestrze REGON wg sektorów własnościowych oraz sekcji i działów PKD 2007 (tab. 4).

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Tab. 4. Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD 2007.

Sekcja	Liczba podmiotów	Opis działalności
A	97	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo
B	2	górnictwo i wydobywanie
C	83	przetwórstwo przemysłowe
D	2	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	2	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	60	budownictwo
G	225	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	46	transport i gospodarka magazynowa
I	18	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	10	informacja i komunikacja
K	28	działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	4	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	48	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	19	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
O	18	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
P	23	edukacja
Q	32	opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	11	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S i T	33	S - pozostała działalność usługowa, T - gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dominują wśród nich zakłady związane z handlem hurtowym i detalicznym (sekcja G), oraz przemysłem rolno-spożywczym (sekcja A i C), bazujące na miejscowych surowcach i nastawione na zaspokajanie kaliskiego rynku zbytu.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Rolnictwo

Gmina Blizanów ma typowo rolniczy charakter, o czym świadczy wysoki udział użytków rolnych (67% całkowitej powierzchni) oraz struktura prowadzonej działalności gospodarczej. Zasoby glebowe są podstawowym bogactwem przyrodniczym gminy, a sumaryczny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest wysoki i wynosi 76,0 pkt. (według 100 pkt. skali IUNG).

Na terenie gminy przeważają gleby wysokich klas bonitacyjnych, przeważnie IIIa i IIb, a lokalnie II klasy. Występują one w południowej i środkowej części gminy. Tworzą głównie kompleks przydatności rolniczej pszennej dobry a w mniejszym stopniu żytni dobry. Gleby są odpowiednie dla upraw zbożowych, głównie pszenicy, pastewnych oraz warzywnictwa. Część północna gminy charakteryzuje się glebami słabymi i bardzo słabymi o najniższej przydatności produkcyjnej, zaliczane do klas V i VI, tworzące kompleksy przydatności rolniczej żytni słaby i żytni najslabszy. Rozwojowi sektora rolnego na terenie gminy, oprócz dobrych gleb, sprzyja mało urozmaicone ukształtowanie powierzchni, spore zasoby wód podziemnych dobrej jakości oraz długi okres wegetacyjny 210-220 dni (w Polsce wynosi od 180 do 230 dni). Niekorzystne dla rozwoju rolnictwa są niezbyt duże opady oraz małe i złej jakości zasoby wód powierzchniowych.

Łączna powierzchnia gruntów ornych w gminie w 2005 r. wynosiła 9618 ha. Według danych Urzędu Gminy Blizanów w 2012 roku liczba gospodarstw rolnych wyniosła 3073. Przeważały gospodarstwa o powierzchni do 1 ha włącznie oraz 1-5 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego kształtowała się na poziomie 7,81 ha (BDL – GUS) (tab. 5).

Tab.5. Struktura gospodarstw rolnych wg powierzchni fizycznych w gminie Blizanów w 2012 r.

Powierzchnia gospodarstw	do 1 ha	1 - 5 ha	5 - 15 ha	15 ha i więcej	ogółem
Liczba gospodarstw	1324	1012	656	81	3073

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Blizanów.

Dominującymi uprawami są zboża (ponad 72% powierzchni wszystkich upraw). Strukturę zasiewów wybranych upraw w gminie przedstawia tabela 6.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Tab.6. Powierzchnia zasiewów wybranych upraw w gminie Blizanów w 2010 r.

Rodzaj upraw	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [%]
zboża razem	6480,59	72,35
ziemniaki	178,57	2,0
buraki cukrowe	195,98	2,19
uprawy przemysłowe	365,12	4,08
rzepak i rzepik	164,34	1,83
strączkowe jadalne na ziarno	33,19	0,37
pastewne	0,0	0,0
warzywa gruntowe	986,47	11,01
ogółem	8956,89	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – PRL 2010.

W hodowli dominuje trzoda chlewna i drób, w 2010 r. na terenie gminy hodowano 12845 sztuk trzody (w całym powiecie kaliskim – 141295 szt.), 4.079 sztuk bydła (w pow. kaliskim ogółem – 32696 szt.), 59 koni, drobiu 128172 (w pow. Kaliskim 1862170) (tab. 7). Największe stada krów mlecznych powyżej 100 DJP znajdują się w miejscowościach: Dojutrów, Brudzew, Blizanówek, Godziątków, Żerniki. Natomiast stado krów rzeźnych powyżej 100 DJP zlokalizowane jest w Jarantowie.

Tab. 7. Pogłowie zwierząt gospodarskich w gminie Blizanów w 2010 r.

Zwierzęta gospodarskie	Liczba [sztuki]
bydło ogółem	4079
bydło - krowy	1514
trzoda chlewna ogółem	12845
trzoda chlewna - lochy	1387
konie	59
drób ogółem	128172
drób kurzy	72726

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – PSR 2010.

Na terenie gminy Blizanów istnieje około 30 ferm świń o obsadzie stada powyżej 300 szt. rocznie. Największe ферmy trzody chlewnej zlokalizowane są w: Blizanowie, Jankowie Pierwszym, Grodzisku, Jankowie Trzecim, Jastrzębnikach, Żegocinie, Skrajni Rychnowskiej, Zagorzynie, Dębniakach Kaliskich. Chów drobiu prowadzi się w 4 fermach obsadzie

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

powyżej 1 tys. sztuk - Skrajni (ferma indycza), Pokłękowie (ferma indycza), Zagorzynie (ferma indycza), Żegocinie (ferma kurza) i znacznie przewyższa średnią obsadę drobiu w powiecie. Wynika to z bliskości chłonnego rynku zbytu jakim jest miasto Kalisz.

Przemysł

Do większych zakładów w gminie należą:

1. Zakłady Mięsne „Werbliński” w Dębniakach Kaliskich (zatrudnia ok.150 osób),
2. Zakład Masarski „AGRICO” w PawłóWKu (zatrudnia ok.100 osób),
3. „DREWPAŁ” – producent palet drewnianych i koszy metalowych (zatrudnia ok.50 osób),
4. Ubojnia Zwierząt Rzeźnych „Marcinkowski” w Rychnowie,
5. „UNITOR”- Emilia Mamos w Jastrzębnikach – tartak, produkcja palet,

Dominuje własność prywatna stanowiąca 97% wszystkich działających podmiotów gospodarczych.

Infrastruktura społeczna

W gminie działają 3 zespoły szkół: Zespół Szkół w Blizanowie, Zespół Szkół w Jankowie Pierwszym, Zespół Szkół w Piotrowie. Ponadto na badanym obszarze funkcjonują: Szkoła Filialna w Jastrzębnikach Zespołu Szkół w Piotrowie, Szkoła Podstawowa w Rychnowie prowadzona przez Rychnowskie Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży w Rychnowie oraz Szkoła Filialna w Jarantowie Zespołu Szkół w Blizanowie. W Brudzewie działa szkoła filialna Zespołu Szkół w Jankowie Pierwszym, do której uczęszczają dzieci z kl. 0-III. Dzieci najmłodsze z Lipego i okolic uczęszczają do szkoły prowadzonej przez stowarzyszenie „Mała Szkoła na Rzecz Ekorozwoju”. Do szkół podstawowych w 2011 roku uczęszczało 556 uczniów, a do gimnazjów 343, łącznie liczba uczniów w szkołach na terenie gminy wynosiła 899 uczniów. W gminie istnieją również 2 przedszkola – w Jankowie Pierwszym i w Piotrowie. Mieszkańców gminy obsługują dwa ośrodki zdrowia, istnieją one w Blizanowie i Jastrzębnikach.

Z racji bezpośredniego sąsiedztwa gminy Blizanów z Kaliszem istnieją silne związki funkcjonalno-przestrzenne tych dwóch jednostek administracyjnych. Pomimo utraty przez Kalisz w roku 1999 statusu miasta wojewódzkiego pełni on nadal funkcje silnego ośrodka skupiającego szereg instytucji administracyjnych, publicznych, finansowych, edukacyjnych, służby zdrowia, kultury i innych, które w tym zakresie obsługują również gminę Blizanów.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Ponadto związki gminy z miastem obejmują stałe dojazdy mieszkańców gminy Blizanów do pracy oraz zaopatrzenie kaliskiego rynku zbytu w płody rolne. Z kolei gmina może oferować mieszkańcom Kalisza tereny służące do rekreacji znajdujące się w północnej części gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego województwa kaliskiego, opracowane przed reformą administracyjną w roku 1999, wyodrębniło na obszarze gminy obszary funkcjonalne i tak, północna część gminy predestynowana jest do rozwoju funkcji turystycznej i rolnictwa ekologicznego, a południowa zaliczona została do obszaru o najlepszych warunkach dla rozwoju produkcji rolnej. W koncepcji tego „Studium...” nie przewidziano na terenie gminy realizacji żadnej inwestycji ponadlokalnej.

Natomiast „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Blizanów” opracowane w 1999 roku, wyznaczyło na obszarze gminy 4 strefy funkcjonalne, na których obowiązują szczególne zasady gospodarowania przestrzenią:

1. Strefa rolnicza i mieszkaniowa – strefa podmiejska, gdzie uwidacznia się najsilniej oddziaływanie Kalisza na strukturę funkcjonalną wsi, jest atrakcyjna dla inwestorów prowadzących działalność gospodarczą jak i dla mieszkańców Kalisza, osiedlających się chętnie w pobliżu miasta.
2. Strefa rolnicza i obsługi rolnictwa – obejmuje środkową część gminy, sprzyjające warunki naturalne a zwłaszcza dobra jakość gleb wpłynęły na rozwój funkcji typowo rolniczych tj. uprawa roli i obsługa rolnictwa, duże znaczenie ma tu rozwijający się przemysł przetwórstwa rolno-spożywczego, bazujący na surowcu lokalnym. Potencjalne możliwości rozwoju tego przemysłu są duże ze względu na łatwy dostęp do surowca, pobliski rynek zbytu oraz możliwości wykorzystania bazy po zlikwidowanych spółdzielniach: SHRO w Brudzewie i Godziątkowie, GS w Jastrzębnikach i RSP w Jarantowie. W części centralnej gminy skupiają się również funkcje administracyjne i usługowe znajdujące się w dwóch największych ośrodkach: w zespole wsi: Blizanów Drugi-Janków Pierwszy i w Jastrzębnikach.
3. Strefa leśna i wypoczynkowa – strefa potencjalnego rozwoju funkcji wypoczynkowej ukierunkowanej głównie na cichy wypoczynek. Na obszarze tym zaleca się lokalizację zabudowy letniskowej, w pierwszym rzędzie wskazana jest adaptacja istniejącej zabudowy zagrodowej oraz wspieranie rozwoju agroturystyki, która pozwoli zaktywizować upadające gospodarstwa rolne.
4. Strefa korytarza ekologicznego doliny Prosny – ze względu na pełnienie ważnych funkcji ekologicznych przez ten obszar gospodarowanie przestrzenią powinno

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

odbywać się w sposób zapewniający wzmocnienie tych funkcji. W strefie tej wprowadza się zakaz lokalizowania inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska, strefa ta powinna być terenem otwartym.

2.4. Infrastruktura inżynieryjno – techniczna

2.4.1. Zaopatrzenie mieszkańców w wodę i odprowadzanie ścieków komunalnych

Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej w gminie Blizanów w 2011 roku wynosiła 183,1 km. W porównaniu z rokiem 2003 długość sieci wzrosła nieznacznie (przybyło zaledwie 5,2 km sieci wodociągowej). Jednakże w tym samym czasie o 229 szt. wzrosła liczba przyłączy wodociagowych prowadzących do budynków. Liczba osób korzystających z sieci wodociągowej w 2010 roku kształtowała się na poziomie 81,5% (tab. 9). Biorąc pod uwagę udział osób korzystających z wodociągów w stosunku do ogółu ludności, analizowana jednostka znajduje się poniżej średniej dla województwa (90,7%).

Na terenie gminy funkcjonuje 7 ujęć wód podziemnych, które posiadają strefy ochrony bezpośredniej zlokalizowanych w miejscowościach:

1. Blizanów Drugi (2 studnie o wydajności 55,5 m³/h),
2. Lipe (2 studnie o wydajności 18 m³/h),
3. Rychnów (2 studnie o wydajności 40 m³/h),
4. Jastrzębniki (2 studnie „nowe” o wydajności 40 m³/h),
5. Jastrzębniki (studnia „stara” o wydajności 21,2 m³/h),
6. Pawłówek (2 studnie o wydajności 42 m³/h),
7. Zagorzyn (3 studnie o wydajności 22,4 m³/h),

Tabela 8 przedstawia system zaopatrzenia w wodę na terenie gminy Blizanów.

Tab. 8. Stacje uzdatniania wody oraz sieć wodociągowa gminy Blizanów.

Stacja uzdatniania wody	Wodociąg	Miejscowości zaopatrywane w wodę
Blizanów Drugi	Blizanów Drugi	Biskupice, Blizanów , Blizanów Drugi, Blizanówek, Brzezina, Godziątków, Grodzisk, Janków Pierwszy, Janków Drugi, Janków Trzeci, Skrajnia Blizanowska
Jastrzębniki	Jastrzębniki	Jastrzębniki, Poklęków, Kurza,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

(nowa i stara)		
Lipe	Lipe	Brudzew Wieś, Dębniałki Blizanowskie (Bołmów), Jarantów, Korab, Lipie Wieś, Lipie Trzecie,
Pawłówek	Pawłówek	Czajków, Pawłówek, Piotrów, Żegocin, Pamięcin,
Rychnów	Rychnów	Bogucice, Łaszków, Romanki, Rychnów, Rychnów Kolonia, Skrajnia Rychnowska, Wyganki, Żerniki,
Zagorzyn	Zagorzyn	Dębniałki Kaliskie, Dojutrów, Pruszków, Szadek, Warszówka, Zagorzyn,

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Blizanów, 2009 r.

System sieci wodociągowej gminy Blizanów jest bardzo rozgałęziony. Jest to związane z wydłużonym kształtem gminy (w układzie południkowym rozpiętość gminy sięga 35 km) oraz zróżnicowanym zurbanizowaniem jej poszczególnych części. Stąd na terenie gminy działa sześć wodociągów wiejskich (tab. 8). Wieś Rosocha jest jedyną miejscowością zasilaną w wodę spoza terenu gminy Blizanów z wodociągu Nowolipsk (gm. Chocz). Szczegółowe informacje dotyczące sieci wodociągowej i kanalizacyjnej przedstawiono w tabeli 9.

Tab. 9. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna na terenie gminy Blizanów w latach 2003 i 2010.

Parametr	Jednostka	Rok	
		2003	2010
Sieć wodociągowa			
Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej	Km	173,5	183,1
Połączenie prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	sztuki	2024	2253
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoby	7287	7730
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	% ogółu	79,2	81,5
Sieć kanalizacyjna			
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	Km	26	79
Połączenie prowadzące do budynków mieszkalnych i	sztuki	177	627

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

zbiorowego zamieszkania			
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoby	907	2304
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	% ogółu	9,9	24,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w gminie Blizanów w 2011 r. wyniosła 79 km i wzrosła prawie trzykrotnie w stosunku do 2003 r. (przybyły 53 km sieci). W tym samym czasie o 450 sztuk wzrosła liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. W 2010 roku liczba osób korzystająca z kanalizacji zbiorczej wynosiła 2304, a w 2003 roku kształtowała się na poziomie 907 osób (tab. 9).

Na terenie gminy Blizanów działają dwie oczyszczalnie ścieków komunalnych:

1. Oczyszczalnia ścieków w Jankowie Pierwszym – oczyszczanie mechaniczno - biologiczne. Wydajność Q śr.dob.= 200 m³/dobę, oddana została do eksploatacji w roku 1999. Odbiornikiem ścieków jest rów melioracyjny R-G należący do zlewni Prosny. Ilość dopływających ścieków do oczyszczalni średnia/maksymalna wynosi 34/200 m³/dobę a ścieków dowożonych wozami asenizacyjnymi 60 m³/dobę. Nie są dostarczane ścieki przemysłowe. Do tej oczyszczalni przyłączona jest sieć kanalizacyjna obejmująca miejscowości: Blizanów Drugi, Blizanów, Janków Pierwszy, Grodzisk, Blizanówek. Miejsce wprowadzania ścieków – Prosna.
2. Oczyszczalnia ścieków w Zagorzynie – oczyszczanie mechaniczno - biologiczne. Oczyszczalnia oddana do użytku w roku 2003. Odbiornikiem jest rzeka Prosna należąca do zlewni Warty. Docelowa przepustowość wynosi 600-700 m³/dobę. Do tej oczyszczalni przyłączona jest sieć kanalizacyjna obejmująca miejscowości: Zagorzyn, Piotrów, Dębniałki Kaliskie, Pawłówek, Czajków, Dojutrów, Pruszków. Miejsce wprowadzania ścieków – Prosna.

Szczegółowe informacje dotyczące oczyszczalni i ilości oczyszczanych ścieków przedstawiono w tabeli 10.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Tab. 10. Ścieki komunalne wytwarzane i oczyszczane na terenie gminy Blizanów w latach 2003 i 2011.

Parametr	Jednostka	Rok	
		2003	2011
ścieki oczyszczane ogółem, w tym:	dam ³ /rok	18	116
mechanicznie	dam ³ /rok	0	0
biologicznie	dam ³ /rok	18	116
z podwyższonym usuwaniem biogenów	dam ³ /rok	0	0
biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków ogółem	%	100	100
ludność obsługiwana przez oczyszczalnię	Osoba	985	3120
ludność obsługiwana przez oczyszczalnię	% ogółu	10,7	32,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W ostatnich latach na terenie gminy Blizanów zrealizowano liczne zadania mające na celu poprawę sytuacji w zakresie zaopatrzenia mieszkańców w wodę oraz zagospodarowania powstających ścieków komunalnych, tym samym dostosowania gospodarki wodno-ściekowej do wytycznych zawartych w KPOŚK. Do głównych zadań zrealizowanych w tym zakresie zaliczyć należy:

1. budowa kanalizacji sanitarnej Pruszków, Pawłówek – 24,3 km – 351 przyłączy – wybudowana w 2009 r.,
2. budowa kanalizacji sanitarnej Blizanówek – 6,5 km – 51 przyłączy – wybudowana w 2007 r.,
3. budowa kanalizacji sanitarnej Czajków – Żegocin. – 7,741 km - 72 przyłączy, wybudowana w 2011 r.
4. budowa stacji uzdatniania wody w Jastrzębnikach – 2010 r.,
5. modernizacja stacji uzdatniania wody w Blizanowie Drugim 2011 - 2012 r.

2.4.2. Charakterystyka zaopatrzenia gminy w gaz ziemny

Z danych GUS wynika, że w 2010 r. 16,7% ludności gminy Blizanów korzystało z infrastruktury tego typu. Ogólna długość czynnej sieci gazowej w 2010 r. w gminie wynosiła 54930 m i w stosunku do roku 2003 wzrosła o 9% (3990 m). Do poszczególnych budynków w 2010 r. doprowadzonych było 437 czynnych przyłączy. W tym samym roku użytkownicy

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

sieci zużyli 511,5 tys. m³, z czego prawie 92% pochłonęło ogrzewanie mieszkań. W stosunku do 2003 r. o 34% wzrosła liczba odbiorców gazu (tab. 11). Gaz doprowadzany jest do miejscowości ze stacji pierwszego stopnia zlokalizowanej w miejscowości Kokanin - Niedźwiady, położonej na terenie gminy Żelazków. Stacja ta pracuje głównie dla odbiorców z terenu gminy Blizanów oraz w mniejszym stopniu dla odbiorców z terenu gminy Żelazków. Ponadto przez teren gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia o przekroju 400 i 500 mm i ciśnieniu roboczym 6,4 MPa. Na trasie przebiegu ww. gazociągu obowiązują strefy ochronne.

Tab. 11. Charakterystyka sieci gazowej w Gminie Blizanów w latach 2003 i 2010.

Parametr	Jednostka	Rok	
		2003	2010
długość czynnej sieci ogółem	m	50400	54390
długość czynnej sieci przesyłowej	m	0	0
długość czynnej sieci rozdzielczej	m	50400	54390
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	sztuki	426	437
odbiorcy gazu	gosp. domowe	318	427
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp. domowe	b. d.	310
zużycie gazu	tys. m ³	b. d.	511,5
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	tys. m ³	b. d.	467,8
ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	1199	1614

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.4.3. Charakterystyka zaopatrzenia gminy w energię ciepłą

Na terenie gminy Blizanów dominują indywidualne systemy zaopatrzenia w ciepło wykorzystujące nośniki energii w postaci paliw stałych (przede wszystkim węgiel kamienny, miał węglowy, drewno i odpady z drewna). W ostatnich latach wzrosła także liczba gospodarstw domowych wykorzystujących do celów grzewczych gaz ziemny.

2.4.4. Charakterystyka zaopatrzenia gminy w energię elektryczną

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Energia elektryczna jest doprowadzona do wszystkich miejscowości w gminie i teren gminy uznaje się za zelektryfikowany w 100%. Zapotrzebowanie odbiorców na energię elektryczną zabezpieczone jest systemem sieci średniego i niskiego napięcia z odpowiednią ilością stacji transformatorowych. Stacje te rozmieszczone są we wszystkich wsiach gminy. Generalnie stan techniczny sieci uznaje się za zadowalający.

Przez południowo-wschodnią część gminy przebiega linia elektroenergetyczna, napowietrzna wysokiego napięcia 110 KV Konin Płd. - Kalisz. Jest to jedna z podstawowych linii zasilających między innymi miasto Kalisz. Na trasie przebiegu ww. linii obowiązuje strefa ochronna ze względu na oddziaływanie pola elektromagnetycznego. Obejmuje ona pas 14,5 m od skrajnego przewodu z każdej strony (rozpiętość przewodów: 6-7 m) (SUiKZP gminy Blizanów, 2009 r.).

2.4.5. Sieć drogowa

Infrastruktura transportowa na terenie gminy obejmuje sieć dróg wojewódzkich, dróg powiatowych i gminnych. Na analizowanym terenie nie występują drogi krajowe i autostrady, a także czynna infrastruktura kolejowa. Jedyną drogą wojewódzką przebiegającą przez teren gminy Blizanów jest droga nr 442, łącząca Wrześnię z Kaliszem (długość - 18 km na terenie gminy), umożliwiająca połączenie z autostradą A-2. Ważną rolę komunikacyjną odgrywa system dróg powiatowych. Ogółem długość dróg powiatowych wynosi 45,174 km i obejmuje drogi:

- nr 4342 P Brzezcie - Janków Pierwszy – Stawiszyn,
- nr 4328 P Janków Pierwszy – Olesiem Stary,
- nr 4597 P Brudzew – Długa Wieś,
- nr 4598 P Blizanów – Piątek Mały,
- nr 4599 P Wyganki – Witoldów,
- nr 4645 P Pruszków – Piotrów,
- nr 4600 P Zagorzyn – Kalisz,
- nr 4327 P Kokanin – Piotrów – Popówek,
- nr 4595 P Pamięcin – Szadek – Dojutrków.

Sieć transportową gminy dopełnia 73 dróg gminnych, o łącznej długości 140 km. Gęstość dróg gminnych w przeliczeniu na 100 km² wynosi 102,5 km, i jest zdecydowanie

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

wyższa od gęstości dróg gminnych powiatu kaliskiego – 87,7 km. Na terenie gminy działają dwie stacje paliw: w Jankowie Pierwszym i Łaszkanie.

3. Charakterystyka przyrodnicza gminy Blizanów

3.1. Rzeźba terenu

Według podziału fizyczno-geograficznego Polski Kondrackiego (1998) gmina położona jest w obrębie 2 mezoregionów – Wysoczyzny Kaliskiej i Równiny Rychwalskiej, stanowiących fragment większej jednostki jaką jest Nizina Południowowielkopolska. Wysoczyzna Kaliska, w obrębie której położona jest prawie cała gmina, to wysoczyzna morenowa płaska wzniesiona od 110 m n.p.m. w części północnej do około 130 m n.p.m. w części południowej. W części, na której leży gmina ma monotonną rzeźbę przeciętą doliną rzeki Prosny. Na taki krajobraz miała wpływ denudacja peryglacialna, która tak zniszczyła pokrywę moreny, że miejscami odsłaniają się spod niej ły pliocénskie (rejon wsi Grodzisk). Spadki na znacznej części terenu nie przekraczają 2%. Równina Rychwalska to rozległa płaska terasa erozyjno-akumulacyjna, w obrębie której występują nieckowate doliny, nieznacznie zagłębione poniżej powierzchni terenu. Północna część gminy to rozległa płaskodenna dolina o słabo widocznych granicach, którą wytworzyła Czarna Struga. Na urozmaicenie krajobrazu wpływają płaty łąk i pól uprawnych wśród lasów oraz wydmy, które tworzą garby o długości 1 km i wysokości rzędu 3-10 m.

3.2. Budowa geologiczna

Głębsze podłoże gminy budują utwory górnej kredy reprezentowane przez margle a ich strop występuje na głębokości 130-150 m. Osady trzeciorzędowe to w spagu ilaste utwory miocenu z przewarstwieniami piasku i warstewkami węgla brunatnego, a w stropie ły pstre pliocénskie. Utwory czwartorzędowe to głównie gliny morenowe o miąższości 20-40 m i utwory piaszczyste o miąższości kilkunastu metrów.

Dolina Prosny wypełniona jest utworami czwartorzędowymi, w spagu piaskami, w stropie madami. W dolinie Czarnej Strugi spotykamy utwory piaszczyste. Surowce mineralne gminy to kruszywo naturalne i ły należące do grupy pospolitych.

Wg Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce (stan na 31 XII 2011 r.) udokumentowane złoża surowców w gminie to :

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

1. złoża piasków i żwirów „Bolmów” o zasobach 1652 tys. ton, częściowo wyeksploatowane, obecnie eksploatacja zaniechana,
2. złoża piasków i żwirów „Kurza” o zasobach 504 tys. ton, eksploatowane
3. złoża piasków i żwirów „Dębniaki Kaliskie” o zasobach 33 tys. ton, eksploatacja zaniechana,
4. złoża ilów „Łaszków” o zasobach 9853 tys. ton, złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie, nieeksploatowane.

Północno-wschodnia część gminy to obszar występowania wód geotermalnych, są to wody chlorkowo-wapniowe o temperaturach 40-60°C występujące w utworach liasu (jura).

3.3. Wody powierzchniowe i podziemne

Gmina Blizanów należy do dorzecza Warty. W przeważającej części obszar ten odwadniany jest przez rzekę Prosnę, a niewielki fragment w północno-wschodniej części gminy leży w zlewni Czarnej Strugi – dopływu Warty. W zlewni Proсны dominuje odwodnienie równoleżnikowe, w kierunku zachodnim, natomiast, spływ w zlewni Czarnej Wody odbywa się ku północy. Dominuje odwodnienie w kierunku zachodnim oraz z południa ku północy. Charakterystykę hydrologiczną analizowanego terenu przeprowadzono na podstawie danych o stanach i przepływach z posterunku obserwacyjnego IMiGW Bogusław (10 km poniżej Blizanowa) na Prośnie. Stany wód Proсны wg wskazań wodowskazu w miejscowości Bogusław przedstawiały się następująco:

- stany maksymalne - 571 cm (VII. 1909 r.)
- stany minimalne - 42 cm (01-03.11.1951 r. i 30-31.11.1951 r.)
- Średnie przepływy – zima - 25,20 m³/sek
lato - 9,54 m³/sek
rok - 17,30 m³/sek

Rzeka występuje ze swego koryta jedynie sporadycznie i to przy stanach rzędu 450-500 cm. Prawdopodobieństwo zalania całej współczesnej doliny występuje raz na sto lat (1%) (Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Blizanów, 2009). Prosnę charakteryzuje śnieżno-deszczowy reżimem zasilania z jednym generalnie maksimum (II-III) i jednym minimum (VIII-IX) w ciągu roku. Dla Proсны w tej części dorzecza charakterystyczny jest tzw. reżim pięciookresowy, z głęboką niżówką letnio-jesienną oraz wysokim wezbraniem wiosennym. Na Prośnie obserwuje się częste wezbrania roztopowe, podczas których przeciętnie odpływa 45-55% odpływu całkowitego. Zjawiska

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

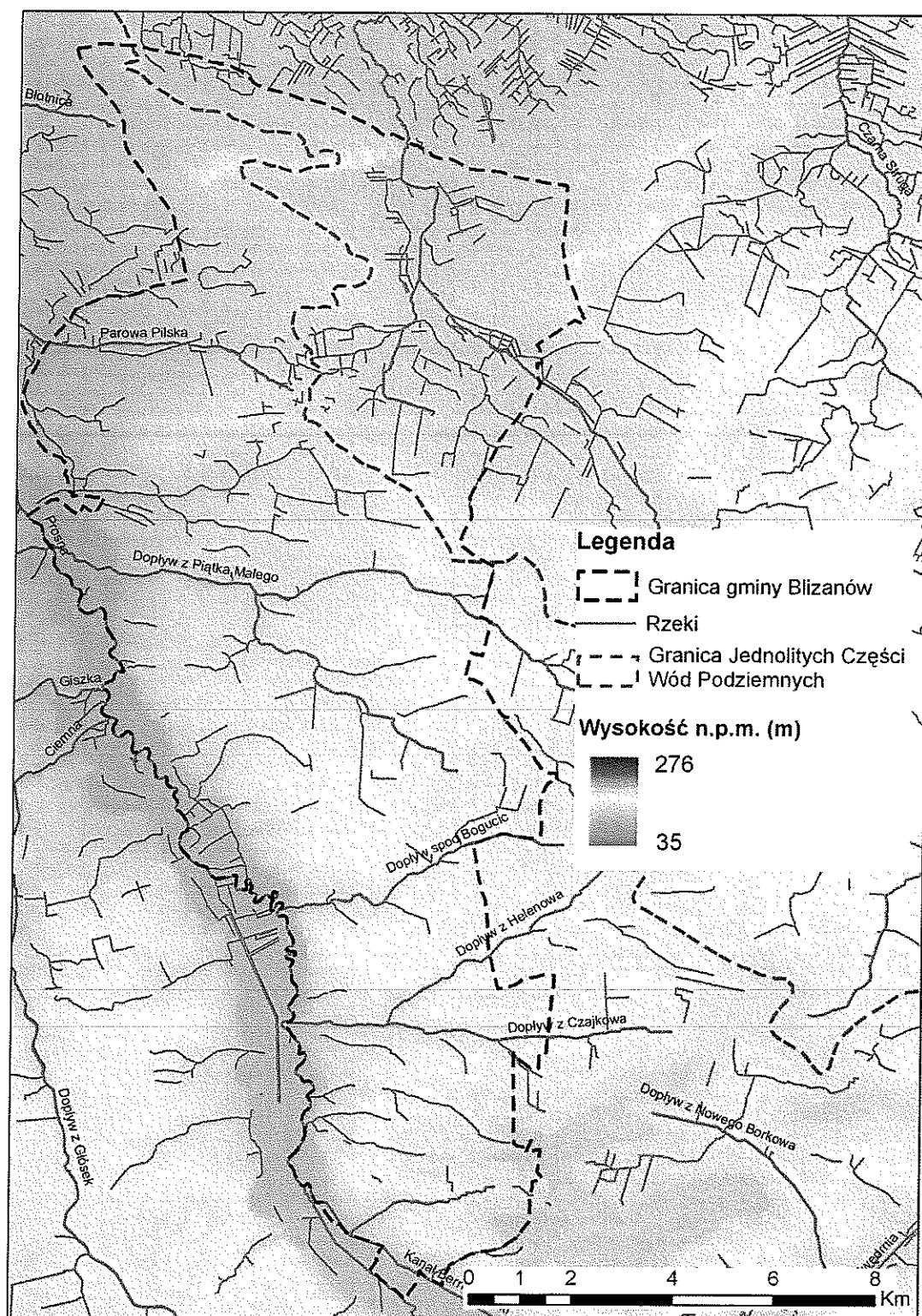
lodowe pojawiają się od 11.XII do 20.XII, a ich zanik ma miejsce od 1.II do 10.III. Przeciętnie zjawiska lodowe na Prośnie trwają od 30 do 60 dni, przy czym stała pokrywa lodowa, utrzymująca się średnio od 16 do 30 dni, pojawia się po 1.I i utrzymuje się do 28.II. Zasilanie wodami podziemnymi Proсны ma charakter względnie stabilny, natomiast w odpływie jej dopływów wielkość zasilania podziemnego jest zmienna w zależności od charakteru roku. Obszary odwadniane przez Prosnę i jej dopływy cechuje szybkie tempo wyczerpywania zasobów wodnych, co przejawia się gwałtownym przejściem stanów i przepływów maksymalnych do niskich (Mapa hydrograficzna Polski, 1:50.000).

Czarna Struga nie jest objęta obserwacją IMiGW, rzeka charakteryzuje się niewielkimi różnicami wodostanów. Większość małych cieków prowadzi wody jedynie okresowo. Na obszarze gminy brak jest naturalnych jezior, wody stojące to nieliczne małe stawy i wyrobiska poeksploatacyjne w rejonie Bolmowa. Charakterystykę wód powierzchniowych i podziemnych na terenie gminy Blizanów przedstawia rycina 4.

Ryc. 4. Wody powierzchniowe i podziemne na terenie gminy Blizanów na tle sytuacji wysokościowej.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Źródło: Mapa topograficzna 1:50.000, Centralna Baza Danych Hydrogeologicznych.

Zgodnie z podziałem hydrogeologicznym Polski (Paczyński, 1995), obszar objęty opracowaniem znajduje się w regionie Łódzkim (VII) oraz Śląsko-Krakowskim (XII). Teren

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

gminy Blizanów leży w zasięgu dwóch jednostek hydrogeologicznych, określanych jako jednolite części wód podziemnych (JCWPd). Charakterystykę JCWPd nr 77 oraz 78 przedstawia tabela 12.

Tab. 12. Charakterystyka JCWPd nr 77 i JCWPd nr 78.

Numer JCWP	77	78
Powierzchnia [km ²]	5077	2441
Stratygrafia	Q, M, K, J	Q, M, K, J
Litologia	piaski, wapienie	piaski, wapienie
Rodzaj utworów budujących warstwę wodonośną	porowe, szczelinowe	porowe, szczelinowe
Średni współczynnik filtracji	10-4 – 10-6	10-4 – 10-6
Średnia miąższość utworów wodonośnych	10 – 20, >40	10 – 20, >40
Liczba poziomów wodonośnych:	1 - 3	1 - 3
Charakterystyka nadkładu warstwy wodonośnej	przepuszczalne	głównie utwory słabo przepuszczalne, lokalnie przepuszczalne
Zasoby dostępne do zagospodarowania [tys. m ³ /dobę]	944,99	257,7

Źródło: www.gios.gov.pl.

Południowo zachodnia część gminy Blizanów znajduje się w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) rzeki Prośny o nr 311. Powierzchnia zbiornika zajmuje 535 km², a szacunkowa wielkość zasobów dyspozycyjnych wynosi 128 tys. m³/dobę (tab. 13).

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Tab. 13. Główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP) na terenie gminy Blizanów.

Nr zbiornika	Nazwa zbiornika	Wiek utworów wodon.	Typ ośrodka	Powierzchnia GZWP [km ²]	Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [tys. m ³ /d]
311	Zbiornik rzeki Proсны	Q	porowy	535,0	128,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Bazy Danych Hydrogeologicznych, <http://www.pgi.gov.pl>.

Na terenie gminy wody podziemne tworzą 3 poziomy wodonośne: kredowo - jurajski, trzeciorzędowy, czwartorzędowy. Poziom kredowo-jurajski – zbudowany z margli i wapieni obejmuje swym zasięgiem całą gminę. Wydajność jaką osiągnięto z tego poziomu waha się w granicach 15-25 m³/h. Poziom trzeciorzędowy – obejmuje swym zasięgiem prawie całą gminę (wyjątek rejon Warszówki i Pawłówka), tworzą go przewarstwienia piasków wśród ilów miocénskich. Wydajność ujęć z tego poziomu jest zmienna od 15-40 m³/h. Poziom czwartorzędowy – głównym zbiornikiem wód w tych utworach jest obszar doliny Proсны. Według Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce wymagających szczególnej ochrony (Kleczkowski, 1990) występujące w niej zasoby wodne zaliczone zostały do obszarów wymagających wysokiej ochrony (OWO). Poziom ten tworzą warstwy piasków śródglinowych, które występują jedynie miejscami i piaski leżące na glinach.

3.4. Klimat

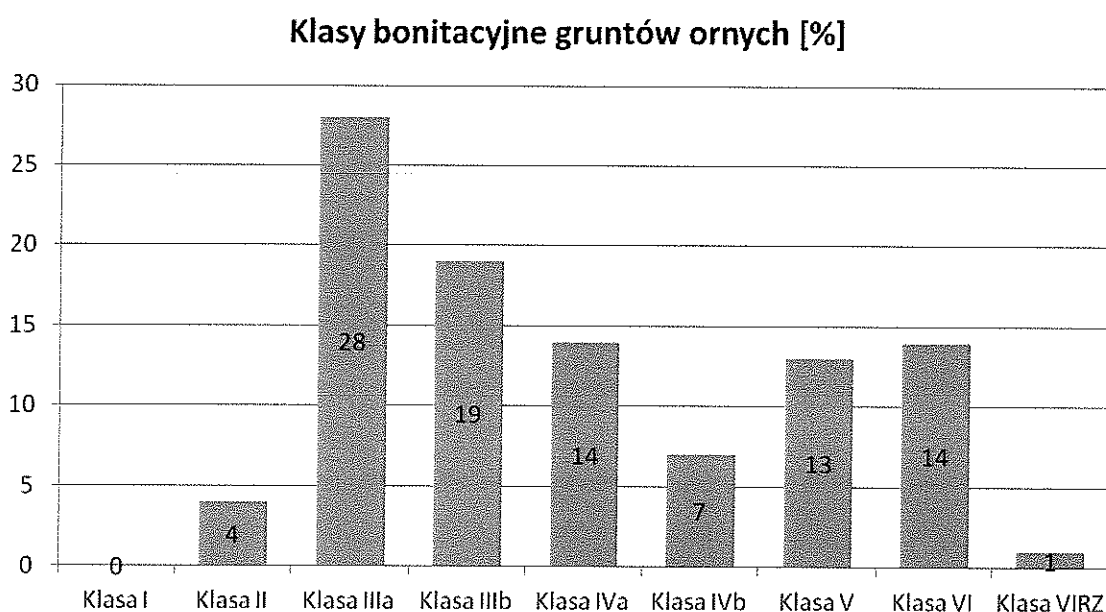
Gmina położona jest w obrębie regionu klimatycznego południowo-wielkopolskiego (Woś, 1994), wyróżniającego się występowaniem częściej niż na pozostałym obszarze dni słonecznych lub z małym zachmurzeniem (41,8 dni w roku), a rzadziej z dużym zachmurzeniem (118 dni). Częściej pojawiają się też tutaj dni z pogodą przymrozkową (78 dni w roku). Region ten ponadto wyróżnia się względnie dużym wskaźnikiem dni bez opadu (209,4 dni) oraz bardzo niskim wskaźnikiem dni z opadem (115,3). W regionie tym występuje najwięcej w skali kraju dni bardzo ciepłych (ze średnią temperaturą dobową 15,1 do 25°), przeciętnie jest ich 88. Średnia temperatura roczna wynosi około 8° C, okres wegetacyjnego trwa 210-220 dni, a wielkość opadów jest rzędu 550-600 mm.

3.5. Gleby

Na terenie gminy przeważają gleby wysokich klas bonitacyjnych, 47% ogólnej powierzchni gruntów ornych zajmują gleby III klasy bonitacyjnej. Występują one głównie części środkowej i południowej gminy. Brak jest gleb I klasy bonitacyjnej (ryc. 5). Bonitacja gleb gminy Blizanów na tle powiatu kaliskiego wypada korzystnie, ze względu na wyższy udział gleb dobrej jakości.

Ryc. 5. Bonitacja jakości gleb gminy Blizanów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Agrochemiczne badania gleb Wielkopolski w latach 2000-2004.

W gminie dominują kompleksy rolniczej przydatności gleb, będące siedliskami odpowiednimi dla produkcji żyta i roślin towarzyszących (kompleksy żytnie: bardzo dobry, dobry, słaby, bardzo słaby), które stanowią 64% powierzchni gruntów ornych. Do tej grupy zaliczane są gleby brunatne i pseudobielicowe, rzadziej czarne ziemie, mady i gleby murszowate. Gmina Blizanów odznacza się wyższym udziałem kompleksów pszennych (34%) niż średnia dla powiatu kaliskiego (18%). Kompleksy zbożowo – pastewne stanowią zaledwie 2% gruntów ornych gminy (tab. 14).

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Tab. 14. Kompleksy przydatności rolniczej gruntów ornych gminy Blizanów oraz powiatu kaliskiego.

Jednostka	Grunty orne w % powierzchni								
	pszenny bardzo dobry	pszenny dobry	pszenny wadliwy	żytni bardzo dobry	żytni dobry	żytni słaby	żytni bardzo słaby	zbożowo- pastewny mocny	zbożowo- pastewny słaby
Powiat Kaliski	2	16	0	16	10	24	28	1	5
Gmina Blizanów	4	28	2	25	11	14	14	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Agrochemiczne badania gleb Wielkopolski w latach 2000-2004.

W dolinie rzek Prosną i Czarnej Strugi występują gleby organiczne. O dobrych warunkach dla rozwoju rolnictwa w gminie świadczy wysoki wskaźnik rolniczej przestrzeni, wynoszący 76 pkt. (w 100 punktowej skali IUNG). Zmiana przeznaczenia gleb najwyższych klas bonitacyjnych I-III oraz wszystkich gleb pochodzenia organicznego podlega reglamentacji i wymaga decyzji o wyłączeniu gruntów rolnych i leśnych (Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, (Dz.U. 2013 r. , poz. 1205).

3.6. Szata roślinna

Największe zespoły roślinności na terenie gminy tworzą lasy znajdujące się w jej w północnej części. Stanowią one fragment dużego kompleksu leśnego rozciągającego się na gminy Stawiszyn i Gizalki (pow. kaliski), gminy Zagórów i Pyzdry (pow. słupecki) oraz gminę Grodziec (pow. koniński). Część tych lasów wchodzi w skład Pyzdrskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (gm. Zagórów, Pyzdry, Grodziec) (Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Blizanów, 2009). Powierzchnia lasów na terenie gminy Blizanów równa jest 3934 ha, co daje gminie lesistość rzędu 24,9 ha a więc mniejszą od średniej wojewódzkiej wynoszącej 25,2 % (średnia krajowa – 28,4%).

Głównym typem siedliskowym zajmującym około 90% powierzchni zalesionej jest bór świeży z panującym drzewostanem sosnowym. Większość drzewostanu znajduje się w grupie wieku 40-80 lat i starszym, ze średnio urozmaiconym podszyciem, w którym pojawiają się pojedyncze jałowce, brzozy, krzewiaste formy świerka. Runo jest stosunkowo dobrze rozwinięte. Lasy te posiadają walory zdrowotne i estetyczne. Lasy występujące na wydmach pod względem siedliskowym są zbliżone do boru suchego. W związku z małą odpornością

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

runa i gleb maksymalna dopuszczalna chłonność naturalna waha się w zależności od typu boru, wieku drzewostanu i pokrycia runa od 4 do 8 osób na 1 ha w ciągu dnia w sezonie letnim (SUiKZP Blizanów, 2009). Małe kompleksy leśne występują też w zachodniej części gminy w sąsiedztwie doliny Prosny. Ich główną zaletą jest atrakcyjne położenie na granicy dwóch struktur morfologicznych, co ma wpływ na podniesienie walorów krajobrazu w tej części gminy. Na terenie gminy występują lasy o funkcjach ochronnych. Lasy glebochronne znajdują się w północnej części gminy i zaliczamy do nich – część kompleksu na terenie wsi Jarantów i wsi Wyganki. Lasy we wsi Warszówka, to lasy ochronne wokół miasta Kalisza, znajdujące się w I strefie uszkodzeń przemysłu. Dolina Prosny to ekosystemy łąkowe oraz polne, tworzące korytarz ekologiczny łączący tę dolinę z Obszarem Chronionego Krajobrazu rzeki Ciemnej (lewy dopływ Prosny), który utworzono w gminie Gołuchów.

4. Diagnoza środowiska w gminie

4.1. Formy i wielkość oddziaływania (presji) na środowisko

4.1.1. Osadnictwo

Emisja substancji o charakterze toksycznym (pochodzących głównie z sektora mieszkaniowego), powoduje zwłaszcza na obszarach gęsto zaludnionych wysokie stężenia zanieczyszczeń powietrza na poziomie przygruntowym. Zjawisko to nazywane jest niską emisją, która wyraźnie wzrasta w okresie grzewczym. Czynnikiem zwiększającym zanieczyszczenie jest zdarzające się spalanie odpadów plastikowych w kotłowniach domowych. Do emisji niskiej zalicza się zanieczyszczenia wprowadzane do powietrza z emitorów o wysokości nie przekraczającej 40 m, jest wysoce niebezpieczna z uwagi na bezpośrednie wdychanie zanieczyszczonego powietrza i spożywanie zanieczyszczonej żywności. Źródłem tego rodzaju emisji są przede wszystkim:

1. stosowanie w mieszkalnictwie komunalnym i indywidualnym niskosprawnych urządzeń grzewczych,
2. spalanie paliw energetycznych niskiej jakości (zasiarczonych, zasolonych, zapozielonych i niskokalorycznych węgla, mułów węglowych),
3. spalanie i współspalanie odpadów komunalnych w domowych piecach grzewczych,
4. zły stan techniczny instalacji i urządzeń kotłowych oraz nieprawidłowa ich eksploatacja,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Cechą charakterystyczną niskiej emisji jest to, iż spowodowana jest przez rozproszone źródła, wprowadzające do powietrza niewielkie ilości zanieczyszczeń. Typowe zanieczyszczenia powstające to przede wszystkim: pyły (PM10 i PM2,5), dibenzofurany i dibenzo-p-dioksyny, WWA (Czarnomski, 2009), a także tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu.

Według danych GUS w 2009 r. na wsi 90% gospodarstw domowych do ogrzewania pomieszczeń wykorzystywało paliwa stałe, a gaz ziemny 6,2%. W gminie Blizanów w roku 2010 ludność korzystająca z sieci gazowej stanowiła 17% - 1614 osób.

Ścieki z budynków mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego oraz użyteczności publicznej, powstające w wyniku ludzkiego metabolizmu lub funkcjonowania gospodarstw domowych oraz ścieki o zbliżonym składzie pochodzące z tych budynków nazywane są ściekami bytowymi. (Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, (Dz. U. z 2012 r., poz. 145 ze zm.). Głównym problemem związanym z gospodarką komunalną w gminie jest system oczyszczania ścieków oparty na zbieraniu nieoczyszczonych ścieków w zbiornikach bezodpływowych. Duża ilość szamb rodzi niebezpieczeństwo zanieczyszczenia ściekami bytowymi poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego (gleby, wody powierzchniowe, wody podziemne). Często przez nieszczelności zbiorników (nierzadko celowe) ścieki trafiają do gruntu lub rowów melioracyjnych. Dodatkowo tylko niewielka część ścieków z szamb trafia do oczyszczalni. Według danych GUS 32% mieszkańców gminy korzysta z oczyszczalni (zarówno przez kanalizację zbiorczą, jak i punkty zlewcze). Choć jest to wartość równa średniej wojewódzkiej dla terenów wiejskich to oznacza to, że rocznie w gminie Blizanów trafia do środowiska ok. 232 tys. m³ nieoczyszczonych ścieków. Ponadto parametry technologiczne dowożonych do oczyszczalni, często zgniłych ścieków z szamb, nie zawsze pozwalają na dotrzymanie standardów jakości oczyszczanych wód. Zanieczyszczenie środowiska glebowego w dłuższym okresie czasu ma niekorzystny wpływ na stan wód podziemnych. Zjawisko to, jest szczególnie niebezpieczne w sytuacji, gdy spełnione są dwa warunki: dotyczy gruntów podatnych na infiltrację do wód podziemnych oraz miejsc o niewielkiej głębokości zalegania czwartorzędowego poziomu wód podziemnych (płytkie wody gruntowe). Potencjalnym zagrożeniem dla wód podziemnych mogą być, w przypadku awarii, ścieki oczyszczalni w Zagorzynie, zlokalizowanej na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP nr 311. Pomimo systematycznie zmniejszającej się ilości ścieków nieoczyszczonych odprowadzanych do wód lub do ziemi, wielkość ładunku zanieczyszczeń tych ścieków powoduje nadal niekorzystny wpływ na stan wód

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

powierzchniowych. Podobnie wygląda sprawa z przydomowymi oczyszczalniami, których skuteczność warunkuje właściwie zaplanowana technologia oczyszczania, odpowiednio wykonany system oczyszczania oraz właściwa eksploatacja i konserwacja urządzenia.

Tab. 15. Jakość ścieków surowych i oczyszczonych w oczyszczalniach: Janków Pierwszy i Zagorzyn.

Oczyszczalnia	Rodzaj ścieków	BZT5 [mgO ₂ /l]	ChZT [mgO ₂ /l]	Zawiesina ogólna [mg/l]	Azot ogólny [mgN/l]	Fosfor ogólny [mgP/l]
Janków Pierwszy	surowe	430	790	190	-	-
	oczyszczone	<3	50	<5,0	-	-
Zagorzyn	surowe	960	1180	620	111	21,0
	oczyszczone	3,1	40	<5,0	9	0,22

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Blizanowie.

Kolejnym źródłem zanieczyszczenia, wynikającym z faktu korzystania ludzi ze środowiska, są odpady komunalne. Z danych zawartych w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami 2014 wynika, że jeden mieszkaniec terenów wiejskich wytwarza rocznie średnio 234 kg odpadów komunalnych. Zatem całkowita potencjalna masa odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy Blizanów w 2011 r. kształtowała się na poziomie 2220 Mg. Według danych GUS w ciągu 2011 roku z gospodarstw domowych w gminie zebrano 567,50 ton odpadów komunalnych.

Na różnicę w bilansie odpadów wpływa wiele czynników. Jednym z nich jest redukcja ilości produkowanych poprzez przydomowe kompostowanie frakcji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji oraz zagospodarowywanie odpadów mineralnych i frakcji popiołowej na wyrównywanie terenu lub posypywanie podwórek w czasie zimy. Ważną przyczyną jest też kierowanie odpadów zebranych selektywnie na różne składowiska i nie objęcie ich sprawozdaniami gminnymi. Innymi prawdopodobnymi przyczynami są niekontrolowane spalanie odpadów (np. tworzyw sztucznych, papieru i kartonu) w paleniskach indywidualnych, a także w mniejszym stopniu nielegalne deponowanie odpadów w środowisku.

Ważnym aspektem działalności ludzi jest redukcja rolniczej przestrzeni produkcyjnej na skutek urbanizacji w podmiejskiej strefie Kalisza.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

4.1.2. Rolnictwo

Presja pochodząca z sektora rolniczego może być głównym zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego gminy Blizanów. Dotyczy to głównie centralnej i południowej części analizowanego obszaru. Źródła zanieczyszczeń wynikające z prowadzonej działalności rolniczej dzieli się na punktowe i obszarowe. Do źródeł punktowych zalicza się przede wszystkim zagrody wiejskie. Z uwagi na ich mnogość często określa się je jako „punktowe - rozproszone”. Obszarowe źródła zanieczyszczeń to użytki rolne, a szczególnie grunty orne i sady. Miejsca gromadzenia ciekłych (gnojówka i gnojowica) i stałych (obornik, komposty, opakowania po zużytych środkach ochrony roślin) odchodów oraz odpadów gospodarskich stanowią największe, potencjalne źródło zanieczyszczeń punktowych.

Rolnicze zanieczyszczenia obszarowe wynikają z nadmiernych dawek azotu i fosforu, nieodpowiednich terminów i sposobów nawożenia. Nadmiar nie pobranego przez rośliny azotu azotanowego i fosforanów ulega częściowo procesowi wymywania do wód gruntowych. Inna część tych związków ulatnia się do atmosfery, a jeszcze inna wraz ze spływającymi cząsteczkami gleby (erozja) zanieczyszcza wody powierzchniowe, co wpływa na ich eutrofizację. Podobna sytuacja dotyczy wysokich dawek środków ochrony roślin. Pozostałości doglebowo stosowanych substancji chemicznych (metale ciężkie, węglowodory wielopierścieniowe) prowadzą do degradacji chemicznej gleb (zakwaszenie, zasolenie), czego efektem może być degradacja gleb i obniżenie jakości płodów rolnych. Oprócz typowych źródeł zanieczyszczeń, problemem w gminie Blizanów jest obciążenie środowiska związane z koniecznością zagospodarowania obornika i gnojowicy z ferm hodowlanych. Skala oddziaływań rolnictwa na środowisko w dużej mierze zależy od sposobu prowadzenia praktyki rolniczej, czyli respektowania zapisów Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej oraz ustawy o nawozach i nawożeniu.

4.1.3. Przemysł

W gminie Blizanów obserwuje się silne współzależności sektora przemysłowego i rolniczego. Duży udział podmiotów gospodarczych w gminie stanowią zakłady przetwórcze dóbr wyprodukowanych w rolnictwie. Główne problemy w zakresie ochrony środowiska to zagospodarowanie produktów ubocznych powstających podczas procesów technologicznych oraz towarzysząca im emisja zanieczyszczeń. Źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego w gminie to:

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

1. Ścieki i odpady produkcyjne z Zakładów mięsnych AGRICO w Pawłówku, Zakładów mięsnych w Dębniakach Kaliskich, Ubojni zwierząt w Rychnowie, Ubojni sanitarnej w Żernikach,
2. Wody deszczowe i roztopowe z powierzchni szczelnych, głównie placów i obiektów przemysłowych Kalisza i Stawiszyna,
3. Ścieki poprodukcyjne (wody o dużym zasoleniu po kiszeniu kapusty i ogórków) z kwaszarni (m.in. w Piotrowie, Dębniakach Kaliskich, Jastrzębnikach, Pamięcinie, Czajkowie, Pawłówku, Warszówce),
4. Emisja zanieczyszczeń związana z niewielkimi zakładami, niepodlegającymi obowiązkowi posiadania pozwolenia na wprowadzanie substancji do powietrza,
5. Zanieczyszczenia pyłowo-gazowe wprowadzane do powietrza atmosferycznego pochodzące z kotłowni ogrodnich,
6. Zanieczyszczenia napływające na teren gminy Blizanów spoza jej granic, do których zaliczyć należy zanieczyszczenia pyłowe i gazowe emitowane przez zakłady przemysłowe Kalisza,
7. Pogorszenie estetyki krajobrazu przez pozostawienie niezrekultywowanych terenów poeksploatacyjnych (Bolmów),
8. Degradacja gleb spowodowana nieprawidłowym składowaniem podłoża pod uprawę szklarniową pomidorów,
9. Zmiana naturalnej rzeźby terenu oraz zmniejszanie powierzchni rolnej przez eksploatację kruszywa w Dębnikach Kaliskich i miejscowości Kurza.

Według danych WIOŚ w Poznaniu na terenie gminy Blizanów nie było i aktualnie nie ma zakładów dużego ryzyka (ZDR) oraz zwiększonego ryzyka (ZZR) wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Jednym z typów zanieczyszczenia środowiska są pola elektromagnetyczne. Na terenie gminy Blizanów wyróżnia się dwa rodzaje źródeł promieniowania elektromagnetycznego: źródła punktowe i liniowe. Poniższa tabela przedstawia charakterystykę stacji bazowych telefonii komórkowej, które są głównymi źródłami punktowymi pola elektromagnetycznego w gminie.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Tab. 16. Stacje bazowe telefonii komórkowej na terenie gminy Blizanów.

Nazwa_Operatora	Nr_decyzji	Data_ważności decyzji	Miejscowość
P4 Sp. z o.o.	GSM900/4/0857/1/09	2019-01-31	Blizanówek
POLKOMTEL S.A.	GSM900/1/7462/1/05	2015-04-17	Blizanów
POLKOMTEL S.A.	GSM900/1/8123/1/05	2015-08-30	Żegocin
POLKOMTEL S.A.	GSM900/1/9444/1/06	2016-06-18	Jarantów
POLKOMTEL S.A.	GSM900/1/9445/1/06	2016-06-18	Piotrów
POLKOMTEL Sp. z o.o.	GSM900/1/5566/2/12	2022-06-30	Blizanów
AERO 2 Sp. z o.o.	UMTS900/5/0769/1/11	2021-10-31	Blizanów
P4 Sp. z o.o.	UMTS900/4/0419/1/10	2020-11-30	Blizanówek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wykazu pozwoleń radiowych dla stacji bazowych telefonii komórkowej UKE

Na środowisko przyrodnicze gminy negatywnie oddziaływać może promieniowanie związane z przebiegiem przez teren gminy następujących urządzeń liniowych:

1. Linii elektroenergetycznej 110 kV Konin – Kalisz. Największe natężenie pola elektrycznego występuje w miejscu gdzie zwis linii jest największy, najczęściej w środku przęsła, czyli w połowie odległości pomiędzy sąsiednimi słupami o równej wysokości. Pole to szybko maleje przy oddalaniu się od osi linii. Oddziaływanie napowietrznych linii energetycznych na ludzi związane jest z ewentualnym czasowym przebywaniem ludzi w polu elektromagnetycznym. Dlatego też na trasie przebiegu korytarza linii ani w bezpośrednim sąsiedztwie nie powinny być lokalizowane obiekty przeznaczone do stałego przebywania ludzi. W związku z niemożnością dotrzymania standardów środowiska linia elektroenergetyczna 110 kV wymaga utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania
2. Pasa ochronnego szerokości 500 m linii łączności teleradiowej relacji Poznań – Żerków – Kalisz – Łódź, przebiegającej w południowej części gminy, wzdłuż granicy z gminą Gołuchów. W pasie tym przesyłane są programy radiofoniczne, telewizyjne i telefonii wielokrotnej o znaczeniu krajowym i międzynarodowym
3. Lokalnej linii radiowej Lipe – Korzeniew.

Potencjalnym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest gazociąg wysokiego ciśnienia 6,4 Mp, przebiegający w południowo-wschodniej części gminy. Awaryjna sytuacja, która grozić będzie środowisku naturalnemu związana może być z mechanicznym uszkodzeniem urządzenia, co spowodować może zagrożenie wybuchowe i pożarowe. Zmiany w środowisku mogą być wywołane również prowadzoną akcją ratowniczą i naprawczą.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Na środowisko przyrodnicze gminy negatywnie oddziaływać może również planowana lokalizacja farmy wiatrowej składającej się z 26 elektrowni o wysokości do 140 m. Przedsięwzięcie realizowane będzie poza obszarami podlegającymi ochronie na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2013 r., nr 0 poz. 627). Inwestycja realizowana będzie na terenach stanowiących pola uprawne, gdzie nie stwierdzono występowania gatunków roślin i grzybów objętych ochroną, zagrożonych wyginięciem, czy ujętych na liście załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, ani siedlisk przyrodniczych z załącznika I tej Dyrektywy. W celu określenia wpływu planowanej inwestycji na środowisko przyrodnicze w 2009 r. i 2010 r. przeprowadzono badania terenowe, w tym ponad roczny monitoring ornitologiczny i chiropterologiczny. Monitoring ornitologiczny prowadzono zgodnie z „Wytycznymi w zakresie oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki (PSEW 2008), a chiropterologiczny zgodnie z metodyką przedstawioną przez Porozumienie dla Ochrony Nietoperzy w „Tymczasowych wytycznych dotyczących oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze” (2009). Wnioski z monitoringu wskazują, że przedmiotowy teren nie przedstawia wysokich walorów pod względem ornitologicznym, jednak projektowane turbiny posadowione będą w odległości ok. 1,5 km od obszaru ważnego dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji – Dolina Proсны (WBPP, 2008), stąd wskazany jest stały poinwestycyjny monitoring ornitologiczny.

4.1.4. Transport

Głównym źródłem zanieczyszczeń związanym z transportem jest droga wojewódzka nr 442 relacji Kalisz- Września z racji dobowego natężenia ruchu oraz struktury jej użytkowników (ilość samochodów ciężarowych). Zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego są także drogi nieutwardzone, które powodują nadmierną emisję substancji pyłowych. Formy oddziaływania sektora transportowego na środowisko w gminie Blizanów przedstawiają się następująco:

1. Zanieczyszczenia komunikacyjne związane z drogą wojewódzką nr 442 relacji Kalisz – Września, emisja substancji gazowych (spaliny) i pyłowych,
2. Degradacja gleb metalami ciężkimi wzdłuż dróg, szczególnie o dużym natężeniu ruchu (droga wojewódzka nr 442), co może niekorzystnie wpływać na stan fitosanitarny przydrożnego pasa roślinności,
3. Wody opadowe i roztopowe spłukują zanieczyszczenia (w tym związki ropopochodne) z dróg utwardzonych, co może prowadzić do skażenia gleb. Dotyczy

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

to zwłaszcza bezpośredniego sąsiedztwa najbardziej uczęszczanej drogi wojewódzkiej relacji Kalisz – Września,

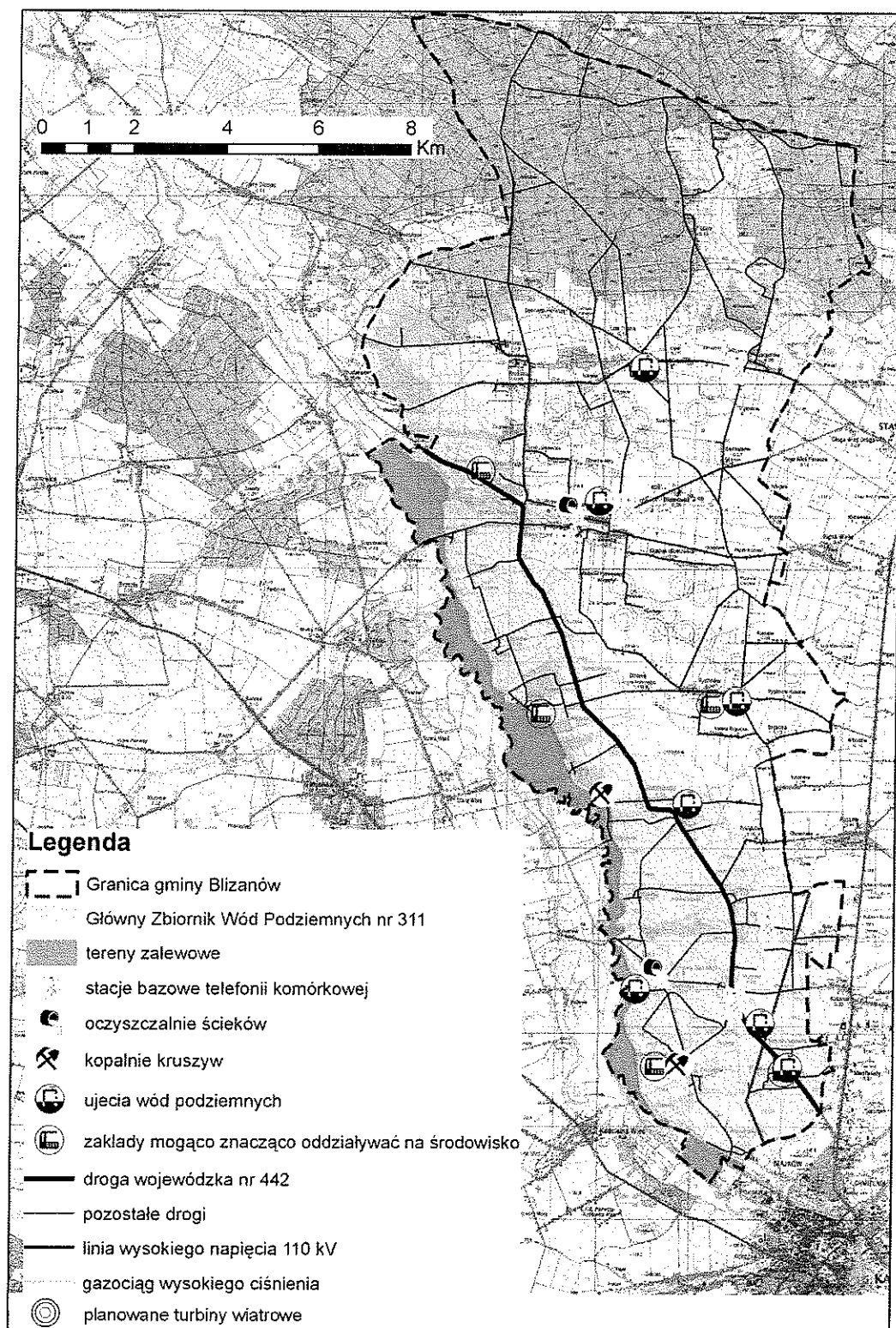
4. Emisja pyłów z dróg o nieutwardzonej nawierzchni.
5. Zasolenie poboczy i gleb przez substancje wykorzystywane do zimowego utrzymania dróg (chlorek wapnia, chlorek sodu, chlorek magnezu). Prowadzi to do negatywnego wpływu na kondycje przydrożnych zadrzewień.

Potencjalnym zagrożeniem dla środowiska są stacje paliw zlokalizowane w Jankowie Pierwszym i Łaszkowie. Zanieczyszczenia pochodzące ze stacji paliw wynikają z emisji spalin z pojazdów na ich terenie. Przy braku odpowiednich zabezpieczeń lub sytuacji awaryjnej może dojść do przeniknięcia substancji ropopochodnych do gruntu.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Ryc. 6. Zagrożenia dla środowiska przyrodniczego gminy Blizanów.

Źródło: Mapa topograficzna 1:50.000, Centralna Baza Danych Hydrogeologicznych, Wykaz pozwoleń radiowych dla stacji bazowych telefonii komórkowej UKE, Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zgody dla realizacji przedsięwzięcia polegającego na budowie „Zespołu Elektrowni Wiatrowych Blizanów” z dnia 01.10.2013 r.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

4.2. Stan środowiska

4.2.1. Jakość powietrza

Ilość danego zanieczyszczenia pyłowego lub gazowego w jednostce objętości powietrza (inaczej: stężenie zanieczyszczeń lub poziom substancji w powietrzu) nazywamy imisją. Stężenie zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym jest związane ze stopniem koncentracji źródeł emisji zanieczyszczeń, wielkością emisji, warunkami rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń oraz wpływem zanieczyszczeń spoza obszaru gminy. Ocena stanu zanieczyszczenia powietrza wykonywana jest w oparciu o wyniki badań monitoringowych prowadzonych w sieci krajowej regionalnej i lokalnej. W oparciu o ustawę Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2013, poz. 1232, ze zm.) WIOŚ w Poznaniu wykonał roczną ocenę jakości powietrza atmosferycznego za rok 2010. W opracowaniu uwzględniono nowy podział kraju na strefy, określony w założeniach do projektu oraz w projekcie Ustawy o zmianie ustawy Prawo ochrony środowiska, a także niektórych innych ustaw (z dnia 11 stycznia 2011 roku), stanowiącej transpozycję Dyrektywy 2008/50/WE do prawa polskiego. Według nowego podziału strefę stanowi: aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys., miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys., pozostały obszar województwa. Zgodnie z kryteriami w województwie wielkopolskim wydzielono 3 strefy: aglomerację poznańską, miasto Kalisz i strefę wielkopolską, do której zaliczono gminę Blizanów.

Wynikiem oceny dla wszystkich substancji podlegających ocenie na terenie strefy jest zaliczenie strefy do jednej z poniżej wymienionych klas:

1. klasa A – jeżeli stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych albo poziomów docelowych,
2. klasa B – jeżeli stężenia zanieczyszczeń przekraczają poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych, powiększonych o margines tolerancji,
3. klasa C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń przekraczają poziomy dopuszczalny, powiększony o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny, albo przekraczają poziomy docelowy.

W przypadku poziomów celów długoterminowych dla ozonu przyjęto następujące oznaczenie klas:

1. klasa D1 – jeżeli stężenia ozonu nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
2. klasa D2 – jeżeli stężenia ozonu przekraczają poziom celu długoterminowego.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Ocenę jakości powietrza atmosferycznego przeprowadzono z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin. Wyniki klasyfikacji strefy wielkopolskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia przedstawia tabela 17.

Tab. 17. Klasyfikacja strefy wielkopolskiej pod kątem ochrony zdrowia ludzi w 2012 r.

Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
NO ₂	SO ₂	CO	C ₆ H ₆	pył PM _{2,5}	pył PM ₁₀	B(a)P	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
A	A	A	A	B	C	C	A	A	A	A	C

Źródło: Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2012.

Wśród kryteriów uwzględnionych pod kątem ochrony zdrowia stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu PM₁₀ oraz poziomów docelowych benzo(a)pirenu i ozonu. Na tej podstawie (w trzech przypadkach) strefę wielkopolską zaliczono do klasy C.

Biorąc pod uwagę kryteria związane z ochroną roślin, przekroczony został wyłącznie poziom docelowy ozonu. W wyniku tego, dla ozonu strefie wielkopolskiej przypisano klasę C (tab. 18).

Tab. 18. Klasyfikacja strefy wielkopolskiej pod kątem ochrony roślin w 2012 r.

Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji		
NO ₂	SO ₂	O ₃
A	A	C

Źródło: Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2012.

Zastosowanie w dużych zakładach przemysłowych urządzeń do redukcji zanieczyszczeń, nowych technologii i zmiana nośnika energii powoduje, że mają one malejące znaczenie jako czynnik jakości powietrza. W tej sytuacji najistotniejszą rolę odgrywa sektor komunalny i transport. W konsekwencji najniższą jakością powietrza na tle gminy odznaczają się tereny osadnicze. Jest to szczególnie zauważalne w sezonie grzewczym, gdy występują zanieczyszczenia pochodzące z kotłowni domowych, gdzie nierzadko korzysta się z paliw niskiej jakości, a czasem spalane są również odpady. W okresie letnim większego znaczenia nabiera transport samochodowy, który jest mniej zróżnicowany w ciągu roku.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

4.2.2. Wody powierzchniowe

Monitoring jakości wód powierzchniowych w roku 2010 realizowano na podstawie Programu Państwowego Monitoringu Środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2010-2012, opracowanego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu i zatwierdzonego przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Ocenę jakości wód przeprowadzono na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 162, poz. 1008) w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

W wyniku braku jezior oraz zbiorników wodnych na terenie gminy Blizanów, monitoring wód powierzchniowych dotyczy wyłącznie wód płynących. Jakość wód Prosną monitorowana jest w 9 stałych punktach pomiarowo - kontrolnych. Najbliżej w stosunku do gminy Blizanów zlokalizowane są dwa punkty pomiarowo - kontrolne w miejscowościach Bogusław i Popówek (gm. Gołuchów). Natomiast stan czystości wód Czarnej Strugi (Bawół), drugiej co do długości rzeki przepływającej przez teren gminy Blizanów, monitorowany jest w punkcie pomiarowo - kontrolnym w miejscowości Tartak (gm. Grodziec). Wody Prosną w obu punktach pomiarowych oceniono jako silnie zmienione lub sztuczne. Wśród elementów biologicznych badano wyłącznie Makrofitowy Indeks Rzeczny (MIR) i na jego podstawie przypisano Prośnie w ppk w Bogusławiu klasę IV (potencjał słaby), a w ppk w Popówku klasę III (potencjał umiarkowany). Grupa elementów hydromorfologicznych w ppk w Bogusławiu i w PawłóWKu została zaliczona do klasy II (potencjał dobry). Oceniając stan elementów fizykochemicznych wzięto pod uwagę 13 wskaźników, zestawionych w grupach: stan fizyczny, warunki tlenowe, zasolenie, zakwaszenie, substancje biogenne. Otrzymane wyniki wskazywały na II klasę (potencjał dobry) elementów fizykochemicznych w obu badanych punktach. Na podstawie analizy klasyfikacji powyższych grup elementów, potencjał ekologiczny rzeki Prosną w ppk w Bogusławiu oceniono jako słaby, a w ppk w Popówku oceniono jako umiarkowany. Z uwagi na brak badań pod kątem oceny stanu chemicznego o stanie ogólnym zdecydował potencjał ekologiczny. W obu przypadkach stan ogólny rzeki Prosną uznano za słaby.

Wody Czarnej Strugi w ppk Tartak uznano za silnie zmienione lub sztuczne. Klasyfikacja elementów biologicznych rzeki wskazała na potencjał umiarkowany (III klasa), a elementów hydromorfologicznych na potencjał dobry (II klasa). Elementy fizykochemiczne zostały ocenione najniżej – poniżej potencjału dobrego. Decydujące znaczenie miała tutaj wysoka zawartość fosforu ogólnego w badanym punkcie (0,508 mg/l). Potencjał ekologiczny

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Czarnej Strugi w ppk Tartak uznano za umiarkowany. Stan chemiczny oceniany jest na podstawie wartości wskaźników chemicznych charakteryzujących występowanie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, zebranych w dwie grupy: substancje priorytetowe i inne substancje zanieczyszczające. W 2011 r. w ppk Tartak stwierdzono przekroczone stężenia średnioroczne i maksymalne pestycydów (endosulfanu, aldryny, dieldryny, endryny, izodryny, DDT). Na tej podstawie wodom Czarnej Strugi przypisano stan chemiczny poniżej dobrego. Podobnie jak w przypadku rzeki Prosny, stan ogólny Czarnej Strugi w 2011 r. określono jako zły (tab. 19).

Tab. 19. Klasyfikacja stanu ekologicznego i chemicznego rzek w wybranych punktach pomiarowo- kontrolnych w 2011 r.

Rzeka	Punkt pomiarowo - kontrolny	Klasa elementów			Stan / potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan ogólny
		biologiczny	hydromorfologicznych	fizykochemicznych			
Prosna	Bogusław	IV	II	II	słaby	-	zły
Prosna	Popówek	III	II	II	umiarkowany	-	zły
Czarna Struga	Tartak	III	II	PPD	umiarkowany	PSD	zły

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Poznaniu.

W latach 2008-2010 w ww. punktach pomiarowo-kontrolnych przeprowadzono badania wód rzeki Prosny oraz Czarnej Strugi pod kątem oceny stopnia eutrofizacji. Wyniki zebrane z trzech ppk potwierdziły występowanie procesu eutrofizacji wód. W przypadku rzeki Prosny przyczyną tego było przekroczenie wartości dopuszczalnych azotu azotanowego i pięciodniowego zapotrzebowania na tlen (BZT₅). Proces eutrofizacji wód Czarnej Strugi potwierdzono na podstawie podwyższonych wartości fitobentosu, azotu azotanowego i fosforu ogólnego (tab. 20).

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Tab. 20. Ocena eutrofizacji rzek gminy Blizanów w latach 2008-2010.

Rzeka	Punkt pomiarowo - kontrolny	Ogólna ocena eutrofizacji	Przyczyna
Prosna	Bogusław	TAK	pięciodniowe zapotrzebowanie tlenu (BZT5), azot azotanowy
Prosna	Popówek	TAK	pięciodniowe zapotrzebowanie tlenu (BZT5), azot azotanowy
Czarna Struga	Tartak	TAK	Fitobentos (wskaźnik okrzemkowy), azot azotanowy, fosfor ogólny,

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WIOS w Poznaniu.

4.2.3. Wody podziemne

W 2010 roku na terenie województwa wielkopolskiego prowadzono badania jakości wód podziemnych w ramach monitoringu krajowego, realizowanego przez Państwowy Instytut Geologiczny (PIG) i lokalnego, realizowanego przez WIOŚ.

Od lipca 2008 r. analizę jakości wód podziemnych przeprowadza się na podstawie wytycznych, zawartych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143, poz. 896). Ze względu na ich znaczenie jako podstawowego źródła wody do picia objęte są monitoringiem, którego celem jest obserwacja zmian jakości wód podziemnych, określenie trendów i dynamiki zmian. Najbliżej położonym punktem monitoringu wód podziemnych jest punkt w Tursku - Bogusławiu na terenie gminy Gołuchów, 2 km na zachód od granicy gminy Blizanów. Jest to jeden z punktów monitoringu jakości wód podziemnych JCWPd nr 77, w 2012 r. wykazywał on dobrą jakość wód (Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2012). Przeprowadzone w 2010 r. badania monitoringowe wskazały na dobry stan chemiczny oraz ilościowy JCWPd nr 77 i 78 (tab. 21).

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Tab. 21. Wyniki monitoringu wód podziemnych w 2010 r. dla JCWPd nr 77 i 78

Numer JCWPd	Ocena stanu	
	chemicznego	ilościowego
77	stan dobry	stan dobry
78	stan dobry	stan dobry

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Poznaniu.

4.2.4. Gleby

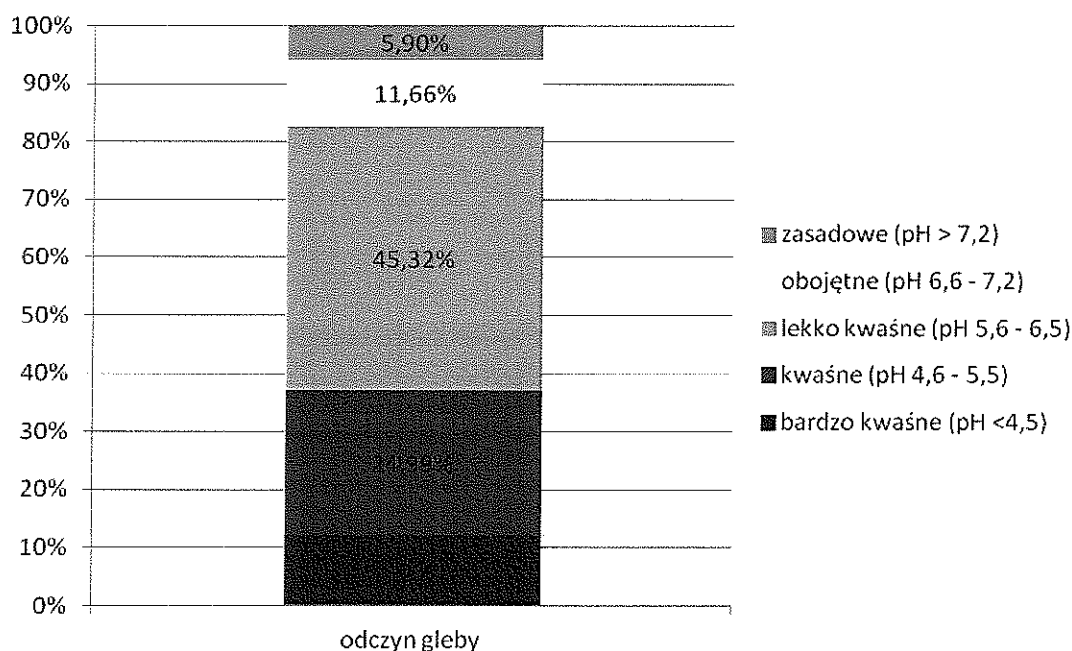
W latach 2010-2012 Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Poznaniu przeprowadziła badania zasobności gleb gminy Blizanów pod kątem: odczynu, potrzeb wapnowania, zawartości makroelementów, takich jak fosfor, magnez, potas. W latach wcześniejszych (1999-2004) prowadzono badania zanieczyszczeń gleb, obejmujące metale ciężkie i siarkę siarczanową. Otrzymane wyniki zestawiono w opracowaniu Agrotechniczne badania gleb Wielkopolski w latach 2000-2004.

Głównymi źródłami jonów wodorowych w glebie są: procesy zachodzące między cząsteczkami gleby i korzeniami roślin podczas pobierania przez nie mineralnych składników odżywczych, mineralizacja substancji organicznej gleby, tworzenie się kwasów organicznych w próchnicy glebowej, bezpośredni opad kwaśnych deszczy. Skutkiem zakwaszenia gleb jest utrudnione pobieranie przez rośliny podstawowych składników pokarmowych. Prowadzi to do zmniejszenia plonów roślin uprawianych i pogorszenia jakości uzyskanych z roślin produktów, nawet przy prawidłowym nawożeniu mineralnym innymi składnikami (Agrotechniczne badania gleb Wielkopolski w latach 2000-2004).

W latach 2010-2012 na terenie gminy Blizanów przebadano 2230,21 ha użytków rolnych pod kątem odczynu, potrzeb wapnowania i zawartości fosforu, potasu i magnezu. Liczba prób wyniosła 1232. Z przeprowadzonych analiz wynika, że największą powierzchnię zajmują gleby o odczynie lekko kwaśnym (45,32% - 1010,65 ha) i kwaśnym (24,99% - 557,43 ha) (ryc. 7). Gleby zasadowe i obojętne zajmują łącznie zaledwie 17,56% badanej powierzchni.

Ryc. 7. Wyniki badań odczynu gleb gminy Blizanów a latach 2010-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OSChR w Poznaniu.

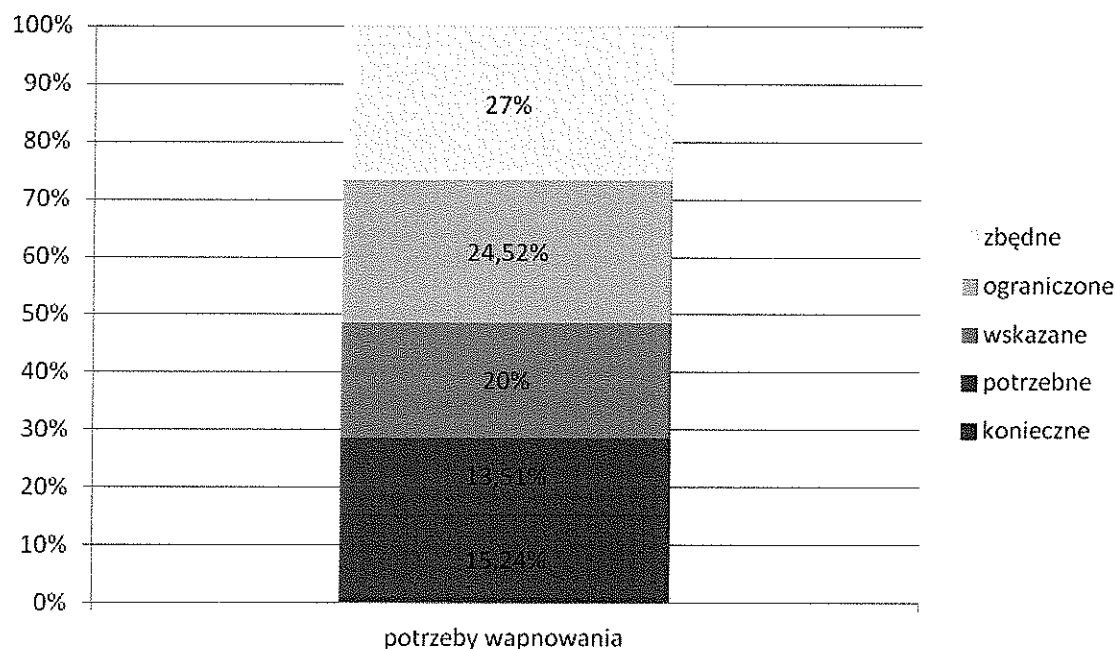
Wapnowanie ma korzystny wpływ na właściwości fizyczno-chemiczne i biologiczne gleb. Wpływa ono korzystnie na żyzność gleby i zwiększa efektywność przyswajania nawozów. Podstawowymi wskaźnikami do określenia potrzeb wapnowania są wielkość pH i kategoria agronomiczna wynikająca ze stopnia zwięzłości gleby. Potrzeby wapnowania precyzują ilość stosowanych nawozów wapniowych i ich formę, w zależności od składu granulometrycznego gleby (Agrochemiczne badania gleb Wielkopolski w latach 2000-2004).

Wyniki analizy dla gminy Blizanów wskazały, że największy udział przebadanych użytków rolnych zaliczono do przedziału, który potrzeby wapnowania uznaje za zbędne (27%). Użytki rolne koniecznie wymagające wapnowania zajęły 15,24% badanej powierzchni, a 13,51% stanowiły grunty na których wapnowanie jest potrzebne (ryc. 8).

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Ryc. 8. Potrzeby wapnowania gleb w gminie Blizanów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OSChR w Poznaniu.

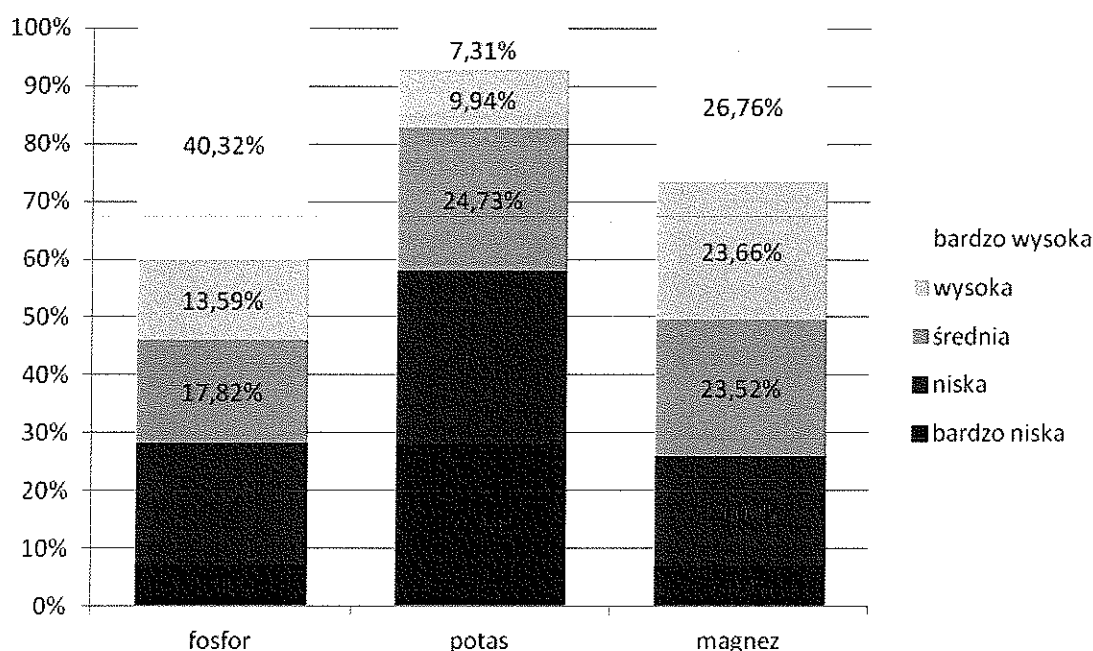
Określenie zawartości przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu w glebie pozwala na ustalenie dawek nawozów, zapewniających zarówno wzrost i rozwój uprawianych roślin, jak i utrzymanie odpowiedniej zasobności gleb z uniknięciem ryzyka zasolenia. Magnez jest bardzo ważny dla procesów życiowych roślin – jest składnikiem chlorofilu. Jest też pierwiastkiem bardzo ruchliwym, dlatego wyższe jego zawartości występują w głębszych warstwach gleby. Obecność fosforu w glebie wpływa dodatnio na pobieranie innych składników pokarmowych przez rośliny, głównie azotu. Pełni ważne funkcje w różnych procesach życiowych (wpływa korzystnie na podział komórek, kwitnienie, owocowanie, powstawanie nasion, dojrzewanie, rozwój korzeni), zwiększa odporność roślin na choroby. Pobieranie potasu przez rośliny odbywa się przez cały okres wegetacji (jednak najczęściej we wczesnych fazach rozwojowych) – brak potasu w tym okresie obniża plonowanie. Potwierdza to znaną zasadę, że nawozy potasowe należy stosować przedsewnie. Dobre zaopatrzenie roślin w potas zwiększa ich reakcję na nawożenie azotem, a jednocześnie dobre zaopatrzenie roślin w azot zwiększa efektywność nawożenia potasem (Agrochemiczne badania gleb Wielkopolski w latach 2000-2004). Na terenie gminy dominują gleby o bardzo wysokiej (40,32%), niskiej (21%) i średniej (17,82%) zawartości fosforu. Prawie jedną trzecią przebadanych użytków rolnych charakteryzuje niska zasobność w potas (29,82%). Bardzo

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

wysoką lub wysoką zawartością potasu odznacza się odpowiednio 7,31% i 9,94% użytków rolnych. Spośród trzech badanych składników, gleby gminy Blizanów odznaczają się najlepszą zasobnością w magnez. Blisko 74% powierzchni przebadanych gruntów znamionuje wysoka (26,76%), bardzo wysoka (23,66%) i średnia (23,52%) zawartość tego pierwiastka (ryc. 9).

Ryc. 9. Zasobność gleb gminy Blizanów w makroelementy (fosfor, magnez, potas) w latach 2010-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OSChR w Poznaniu.

W 2003 roku na terenie gminy stwierdzono IV stopień zanieczyszczenia gleb siarką siarczanową – SO₄. Zawartość siarki w 100g gleby wynosiła 3,6 mg. IV stopień zanieczyszczenia oznacza podwyższoną zawartość wskutek antropopresji. Nadmiar siarki w środowisku glebowym spowodowany jest głównie przez imisję związków siarki w powietrzu, która dociera do ziemi wraz z opadami atmosferycznymi.

4.2.5. Klimat akustyczny

Klimat akustyczny środowiska kształtują następujące podstawowe typy źródeł hałasu: komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze), przemysłowe i komunalne. Najtrudniejszy problem, ze względu na obszar i liczbę osób objętych oddziaływaniem oraz praktyczne możliwości ograniczania, stanowią hałasy komunikacyjne, w szczególności drogowe.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Drogą mającą największy wpływ na kształtowanie klimatu akustycznego gminy jest droga wojewódzka nr 442 relacji Kalisz-Września. Nie przeprowadza się badań wielkości hałasu na tej drodze. Znane jest natomiast średnie dobowe natężenie ruchu na odcinku Janków Pierwszy – Kalisz, wynoszące średnio 4598 pojazdów samochodowych ogółem. (Generalny Pomiar Ruchu 2010 – www.gddkia.gov.pl).

Źródłem hałasu będzie również planowany w gminie zespół elektrowni wiatrowych. Jego oddziaływanie zależeć będzie od przestrzegania przez inwestora wymagań zawartych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody dla realizacji przedsięwzięcia z dnia 01.10.2013 r. Przy spełnieniu uzgodnionych warunków dotyczących lokalizacji i parametrów technicznych elektrowni, eksploatacja przedsięwzięcia nie będzie powodowała przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku na najbliższych terenach objętych ochroną akustyczną w myśl Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. nr 0, poz. 112). Zgodnie z decyzją środowiskową inwestor zobowiązany jest do badań poziomów hałasu, zarówno tuż po uruchomieniu inwestycji jak i w następnych latach.

Na terenie gminy nie prowadzi się badań pomiaru hałasu przemysłowego, dlatego nie można określić jego wpływu na klimat akustyczny środowiska gminy. Brak jest informacji na temat uciążliwości akustycznej zakładów przemysłowych w gminie. Tylko systematyczne kontrole, będące w kompetencji inspekcji ochrony środowiska mogą ograniczyć uciążliwość hałasową podmiotów gospodarczych. Konflikty dotyczące hałasów mają zwykle charakter lokalny, a obowiązujące regulacje prawne oraz dostępne technologie i metody zmniejszania hałasu, umożliwiają skuteczną eliminację istniejących zagrożeń.

4.2.6. Pola elektromagnetyczne

Począwszy od roku 2008 monitoring pól elektromagnetycznych realizowany jest w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. nr 221, poz. 1645). Zgodnie z powyższym rozporządzeniem monitoring polega na wykonywaniu w cyklu trzyletnim pomiarów natężenia składowej elektrycznej pola w 135 (po 45 na rok) punktach pomiarowych rozmieszczonych równomiernie na obszarze województwa.

Punkty wybiera się w miejscach dostępnych dla ludności usytuowanych:

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

1. w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tysięcy,
2. w pozostałych miastach,
3. na terenach wiejskich,

W trzyletnim cyklu obejmującym lata 2008-2010 na obszarze gminy Blizanów nie zlokalizowano żadnego punktu pomiarowego monitoringu pól elektromagnetycznych. Najbliżej zlokalizowane punkty mieściły się w miejscowościach: Wirginki, Gołuchów, Stawiszyn. W badanych latach w żadnym z punktów pomiarowych nie stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego (7 V/m dla zakresu częstotliwości od 3 MHz do 300 GHz) (tab. 22).

Tab. 22. Wyniki pomiarów natężenia pól elektromagnetycznych w obrębie gminy Blizanów w latach 2008-2010.

Punkt	Lokalizacja	Usytuowanie punktu	Wyniki pomiarów [V/m]		
			2008	2009	2010
Wirginki	-	tereny wiejskie	< 0,8	-	-
Gołuchów	ul. 23 – go Stycznia 11	tereny wiejskie	-	< 0,8	-
Stawiszyn	Plac Wolności 20	pozostałe miasta	-	-	< 0,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Poznaniu – www.poznan.pios.gov.pl

4.3. Działania administracyjne i właścicielskie na terenie gminy-reakcja

4.3.1. Ochrona przyrody

Na obszarze gminy ochroną prawną objęto 9 pomników przyrody:

- trzy dęby szypułkowe w Łaszkowie, dwa liczące po 500 lat i jeden liczący 250 lat, znajdujące się na prywatnej posesji, ustanowione w latach 1975, 1975, 1997,
- sześć dębów szypułkowych w Warszówce w pobliżu parku – ustanowiony w roku 1975,

Na terenie gminy nie występują obszarowe formy ochrony przyrody.

Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 627) rada gminy może wprowadzić następujące formy ochrony przyrody: pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zostało wpisanych 7 parków dworskich znajdujących się na terenie gminy:

- zespół dworski w Brudzewie, obejmujący park krajobrazowy z 1860 roku o powierzchni 2,66 ha,
- zespół dworski w Jarantowie, obejmujący park krajobrazowy o powierzchni 1,2 ha,
- zespół dworski w Jastrzębnikach, obejmujący park krajobrazowy o powierzchni 6,32 ha (w tym 2 ha pow. stawów),
- zespół dworski w Łaszkowie, obejmujący park krajobrazowy z początku XIX wieku,
- zespół dworski w Piotrowie, obejmujący park krajobrazowy o powierzchni 1,5 ha z końca XIX wieku,
- zespół dworski w Warszówce, obejmujący park krajobrazowy o powierzchni 4,94 ha,
- pozostałości parku dworskiego zlokalizowanego w Zagorzynie z XIX wieku.

W południowo-zachodniej części gminy, wzdłuż rzeki Prosny znajduje się obszar ważny dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji – Dolina Prosny (WBPP, 2008). Jest to miejsce lęgów wielu gatunków ptaków wodnych i błotnych (bąk, błotniak stawowy, czajka) oraz szlak wędrówkowy ptaków. Zajmuje ono ok. 4 tys. ha, co stanowi ok. 25% gminy.

4.3.2. Lasy

W ramach Krajowego Programu Zwiększania Lesistości (aktualizacja z 2003 r.) przewiduje się zwiększenie lesistości gminy Blizanów z 24,9% do 30%. Program ten obejmuje zwiększenie lesistości kraju do 30% w roku 2020 i 33% po roku 2050. Realizacją lokalizowania zalesień powinno być opracowanie przez gminę „studium granicy rolno – leśnej”. Studium to stanowiłoby uszczegółowienie ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i jako aneks wchodziłoby w jego skład. W celu określenia preferencji zalesieniowych poszczególnych gmin dokonano ich kategoryzacji. Gmina Blizanów została zaliczona do grupy gmin o szczególnie wysokich preferencjach zalesieniowych. W gminie Blizanów opracowano miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w zakresie zalesiania.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

4.3.3. Zaopatrzenie w wodę

Właścicielem ujęć wody posiadającym pozwolenie wodno-prawne na pobór wody i odprowadzanie wód popłucznych jest Zakład Usług Komunalnych Blizanów.

Długość czynnej sieci wodociągowej zwiększyła się w latach 2003-2010 z 173,5 km do 183,1 km. W latach 2003-2010 liczba przyłączy sieci wodociągowej prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania zwiększyła się o 229 sztuk. Liczba ludności korzystająca z sieci wodociągowej wzrosła z 7287 osób w 2003 r., do 7730 osób w 2010 r.

4.3.4. Gospodarka odpadami

Od 1998 r. gmina Blizanów należy do Związku Komunalnego Gmin „Czyste Miasto, Czysta Gmina” z siedzibą w Kaliszu. Związek zrzesza obecnie 20 miast i gmin województw wielkopolskiego i łódzkiego. W 2006 r. na potrzeby związku oddany do użytku został Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych „Orli Staw” w Prażuchach Nowych (gmina Ceków Kolonia). Zakład ten przyjmuje także odpady komunalne zebrane na terenie gminy Blizanów.

Odpady komunalne niesegregowane na terenie gminy były zbierane do koszy rozstawionych przy poszczególnych posesjach i do pojemników przeznaczonych do selektywnej zbiórki odpadów typu Maxi 3,5 m³ rozstawionych w poszczególnych wsiach. Selektywna zbiórka odpadów funkcjonuje na terenie Gminy Blizanów od roku 2002 r. i objętych nią zostało 90% mieszkańców gminy. W roku 2008 zgodnie z regulaminem utrzymania czystości i porządku w gminie została wdrożona zbiórka odpadów w systemie „suche – mokre”.

Na terenie gminy do 2012 r. ustawiono 27 pojemników typu Maxi 3,5 m³. Kosze rozstawione są we wsiach: Blizanów Drugi, Godziatków, Jarantów, Brudzew, Korab, Wyganki, Żerniki, Jastrzębniki, Pruszków, Warszówka, Pawłówek, Janków Drugi, Rychnów, Janków Pierwszy, Żegocin, Szadek, Poklęków, Pamięcin, Kurza, Łaszków, Skrajnia Blizanowska, Dębniałki, Dojutrow, Biskupice. Ilość powstających zmieszanych odpadów komunalnych w latach 2005-2011 przedstawia tabela 23. W tabeli 24 przedstawiono natomiast ilość i rodzaj odpadów zebranych w wyniku selektywnej zbiórki w roku 2008

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Tab. 23. Zmieszane odpady komunalne zebrane w latach 2005 i 2011 na terenie gminy Blizanów

Parametr	Jednostka	Rok	
		2005	2011
odpady zebrane: ogółem	tona	319,00	889,99
z gospodarstw domowych	tona	213,93	567,50
odpady z gosp. domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg	23,1	58,9
budynki mieszkalne objęte zbieraniem odpadów z gosp. domowych	szt.	b. d.	1503

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. 24. Ilość i rodzaj odpadów zebranych w wyniku selektywnej zbiórki poddanych poszczególnym procesom unieszkodliwiania na terenie gminy w 2008 r.

Lp.	Kod odpadu	Ilość odpadów [kg]	Oznaczenie procesu unieszkodliwiania
1	15 01 02 opakowania z tworzyw sztucznych	6780	Przekazano do odzysku : - Rekopack – Zawal Sp. J. ul. Gajowa 1 ,62-510 Konin - WIBO Recykling Sp.zo.o., Malinie 317 , 39-331 Chorzeliów
2	15 01 04 opakowania z metali	165	Przekazano do odzysku : - FAAR TRADING Sp.zo.o. ul. Grunwaldzka 235 , 85-438 Bydgoszcz
3	15 01 07 opakowania ze szkła	26100	Przekazano do odzysku : - Recykling Centrum Sp.zo.o. ul. Morawska 1 , 37-500 Jarosław
4	15 01 01 opakowania z papieru i tektury	58530	Przekazano do odzysku: - Głucholańskie Zakłady Papiernicze Sp.zo.o. ul. Generała Andersa 32 , 48- 340 Głucholazy - Stora Enso Recycling” oddz. Kalisz - „Tektura sp.. z. o. o.” w Mikołowie

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

			- A&B Paper Ltd. Sp. Z. o. o. w Kawęczynie - Świecie Recycling Sp. Z. o. o. w Świąciu.
--	--	--	---

Źródło: Sprawozdanie z realizacji w Gminie Blizanów Wspólnego planu gospodarki odpadami dla gmin – członków Związku Komunalnego Gmin „Czyste miasto, Czysta Gmina”.

Realizacja zadań własnych gmin w zakresie gospodarowania odpadów komunalnych będzie wymagała poza rozwijaniem selektywnego zbierania odpadów, w tym odpadów ulegających biodegradacji również ich termicznego przetwarzania z wykorzystaniem technologii zapewniających produkcję ciepła i energii elektrycznej. Do czasu powstania instalacji termicznego przekształcania odpadów podstawową metodą zagospodarowania odpadów komunalnych będzie ich mechaniczno – biologiczne przetwarzanie. Gminy są obowiązane osiągnąć do dnia 31 grudnia 2020r.:

1. poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej 50% wagowo,
2. poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w wysokości co najmniej 70% wagowo oraz ograniczyć masę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania:
3. do dnia 16 lipca 2013r. – do nie więcej niż 50% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania,
4. do dnia 16 lipca 2020r. – do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995r.

Wraz z wejściem w życie Ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2011 nr 152 poz. 897) gmina miała obowiązek dostosowania prawa miejscowego do nowych uwarunkowań prawnych i organizacyjnych w gospodarce odpadami zawartymi w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2017. Zgodnie z nim Gmina Blizanów znalazła się w regionie VIII i przynależy do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych „Orli Staw” w gm. Ceków-Kolonia. Do końca roku 2012 gmina podjęła uchwały w sprawie stawek opłat, szczegółowych zasad ich

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

ponoszenia, wzoru deklaracji i terminu złożenia pierwszych deklaracji oraz w sprawie nowego regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy.

4.3.5. Oczyszczanie ścieków

W gminie działają obecnie dwie oczyszczalnie ścieków: w Jankowie Pierwszym i w Zagorzynie. W obu przypadkach odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Proсна, a osady ściekowe wykorzystywane są rolniczo. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej zwiększyła się z 26 km w 2003 r. do 79 km w 2010 r. W latach 2003-2010 liczba przyłączy sieci kanalizacyjnej prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania zwiększyła się o 450 sztuk. W roku 2003 oczyszczono 18 dam³ ścieków pochodzących z terenu gminy, a w roku 2011 liczba ta wyniosła 116 dam³. Udział ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie wzrósł z 10,7% ogółu (985 osób) w 2003 r., do 32,3% (3120 osób) w 2011 r.

Działania podjęte w ostatnich latach polegały na:

1. Do oczyszczalni w Jankowie Pierwszym w roku 2007 przyłączono sieć kanalizacyjną obejmującą miejscowość Blizanówek - 6,5 km, tj. 51 przyłączy,
2. Do oczyszczalni w Zagorzynie przyłączono sieć kanalizacyjną obejmującą miejscowości:
 - Zagorzyn, Piotrów, Dębniaki Kaliskie – 17,3 km - 251 przyłączy, 2003 r.,
 - Pawłówek, Czajków, Dojutrów, Piotrów – 9,6 km – 90 przyłączy, 2005 r.,
 - Pruszków, Pawłówek – 24,3 km – 351 przyłączy, 2009 r.,
 - Żegocin – Czajków - 7,741 km- 72 przyłączy, wybudowana w 2011 r.

Ponadto uporządkowanie gospodarki ściekowej w gminie objęło:

- budowę przydomowych oczyszczalni ścieków – 9 szt. (2008-2010 r.)
- aktualizację ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków, bezodpływowych zbiorników przeznaczonych do magazynowania ścieków, okresowe kontrole w zakresie prawidłowego odprowadzania ścieków.

W aktualizacjach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych z roku 2010 i 2011 południowa część gminy Blizanów znalazła się w aglomeracji kaliskiej, z kwotą nakładów inwestycyjnych planowanych na lata 2007-2015 w wysokości 121 mln zł. Na pozostałym obszarze, biorąc pod uwagę rozproszony charakter zabudowy, należałoby szczegółowo przeanalizować konieczność dalszej rozbudowy sieci. Realizacja sieci kanalizacyjnej z doprowadzeniem do oczyszczalni ścieków powinna być uzasadniona

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

finansowo i technicznie. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (Dz.U. z 2010 nr 137 poz. 922) wskaźnik długości sieci kanalizacyjnej nie powinien być mniejszy od 120 mieszkańców/1 km sieci. W przypadku gminy Blizanów należałoby rozważyć inne metody oczyszczania ścieków, np. wsparcie kosztów budowy i/lub eksploatacji przydomowych oczyszczalni ścieków. W gminie prowadzona jest ewidencja bezodpływowych zbiorników oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. Na koniec 2011 r. liczba zbiorników bezodpływowych w gminie wynosiła 1624 sztuki, a liczba przydomowych oczyszczalni ścieków tylko 16 sztuk.

Ogólna ilość ścieków oczyszczonych w 2011 roku w gminie Blizanów wyniosła 116 dam³, a objętość ścieków oczyszczonych wraz z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi była równa 122 dam³. Zarówno w przypadku oczyszczalni ścieków mieszczącej się w Jankowie Pierwszym, jaki i w Zagorzynie odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Prosna.

4.3.6. Ochrona powietrza

Dotychczas prowadzone przez gminę działania polegały na pracach termomodernizacyjnych budynków gminnych:

1. Szkoły Podstawowej w Jarantowie – 2008 r.,
2. Szkoły Podstawowej w Jastrzębnikach – 2008-2009 r.,
3. budynku poszkolnego w Pruszkowie – 2009 r.,

W latach 2003-2010 kontynuowano proces gazyfikacji gminy Blizanów. W 2010 r. liczba korzystających z sieci gazowej wynosiła 1614 osób i w porównaniu z rokiem 2003 wzrosła o 415 osób. Zanotowano także zwiększenie liczby odbiorców gazu z 318 w 2003 r. do 427 w 2010 r. Liczba czynnych przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych na koniec 2010 r. wynosiła 437 sztuk.

W najbliższym czasie planuje się także uruchomienie na terenie gminy farmy wiatrowej. Jej eksploatacja, przy instalacji 26 turbin o mocy 3 MW każda i średniorocznej prędkości wiatru 4,5 m/s, pozwoli zaoszczędzić ok. 48000 ton węgla kamiennego rocznie i ograniczyć emisję CO₂ o ok. 85000 ton.

4.3.7. Klimat akustyczny

W latach 2008-2010 w gminie wprowadzono szereg rozwiązań minimalizujących emisję hałasu (głównie poprawa stanu technicznego dróg gminnych). Środki finansowe

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

pochodzące z budżetu gminy oraz Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych wyniosły 4336629 zł. Przebudowa objęła następujące drogi gminne: Pawłówek, Żerniki, Zagorzyn, Biskupice - Łaszków, Czajków - Żegocin, Korab - Brudzew, Romanki, Brudzew - Dębniaki, Korab - Rosocha, Jarantów Kolonia, Brzezina - Blizanówek, Pruszków, Żegocin, Bolmów - Blizanów, Zagorzyn - Żegocin, Janków Drugi, Wesółki - Grodzisk, Dębniaki Kaliskie - Pruszków, Jastrzębniki, Dojutrow, Pruszków, Pawłówek - Niedźwiady, Piotrow, Warszówka, Wyganki, Wyganki - Żerniki, Korab, Janków Pierwszy - Łaszków, Czajków - Pawłówek, Brudzew - Graniczki, Piskory - Jarantów, Blizanówek - Skrajnia Blizanowska, Łaszków - Żerniki, Dębniaki, Dębniaki Kaliskie, Janków Pierwszy.

4.3.8. Edukacja ekologiczna

W ramach rozwoju różnorodnych form edukacji ekologicznej urządzono ogródki ekologiczne w Szkole Podstawowej w Piotrowie, przy Przedszkolu w Jankowie Pierwszym oraz w m. Brudzew i Godziatków. Najwięcej miejsca poświęca się edukacji ukierunkowanej na minimalizację ilości wytwarzanych odpadów. W tym celu gmina Blizanów we współpracy ze Związkiem Komunalnym Gmin „Czyste Miasto, Czysta Gmina” podejmuje szereg działań, jak np.:

1. organizacja akcji Sprzątanie Świata poprzez zaopatrzenie szkoły w materiały informacyjne, rękawice, worki na śmieci, organizację transportu zebranych śmieci na składowisko odpadów,
2. organizacja wycieczek zwiedzających ZUOK „Orli Staw” – wykład w sali edukacyjnej nt. gospodarowania odpadami, technologii stosowanych w zakładzie, korzyści wynikających z segregacji odpadów oraz zwiedzanie kolejnych obiektów (sortownia, kompostownia, składowisko, plac dojrzewania kompostu, magazyn surowców wtórnych),
3. prowadzenie wydawnictw edukacyjnych - „Łosia Czystosia przygoda z odpadami” oraz „Ekologiczne myślenie” - poruszające zagadnienia prawidłowej gospodarki odpadami komunalnymi, propagujące ich segregację w systemie suche – mokre,
4. projekt ABECADŁO ŚMIECIADŁO mający na celu wyrobienie prawidłowych nawyków związanych z selektywną zbiórką i segregacją odpadów,
5. konkurs zbiórki baterii, organizowany wśród szkół i przedszkoli znajdujących się na terenie działania Związku, mający na celu ochronę środowiska naturalnego przed

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

zanieczyszczeniem odpadami pochodzącymi ze sprzętu elektronicznego, w tym baterii oraz zachęcanie do selektywnej zbiórki odpadów,

6. szkolenia i konferencje, organizowane dla pracowników samorządowych, nauczycieli obejmujące tematyką kwestie dot. gospodarki odpadami komunalnymi,

Edukacja ekologiczna oraz próby zwiększenia świadomości ekologicznej wśród rolników to propagowanie dobrej praktyki rolniczej. Polega ona na stosowaniu właściwych dawek nawozów mineralnych i organicznych poprzez organizowanie szkoleń i dofinansowanie wykonania prób glebowych.

5. Zarządzanie Programem ochrony środowiska

5.1. Instrumenty realizacji programu

Polityka ekologiczna opiera się na ustawach, wśród których najważniejsze to: prawo ochrony środowiska, prawo wodne, ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawa o ochronie przyrody, ustawa o odpadach, prawo geologiczne i górnicze, prawo budowlane. Instrumenty realizacji programu ochrony środowiska wynikające z zapisów ustawowych można podzielić na:

- prawne,
- finansowe,
- społeczne,
- polityczne,
- strukturalne.

5.1.1. Instrumenty prawne

Wśród instrumentów prawnych szczególne miejsce mają plany zagospodarowania przestrzennego (prawo miejscowe). Działania władz samorządowych, przedsiębiorstw i innych podmiotów związane z ochroną środowiska muszą być osadzone w realiach obowiązującego planu wojewódzkiego i planów miejscowych. Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca z 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.) organem stanowiącym i kontrolnym w gminie jest rada gminy. Ponadto ustawa przedstawia katalog zadań własnych gminy. Wśród nich są między innymi sprawy: ładu przestrzennego, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, oczyszczania ścieków komunalnych,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, składowania i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zieleni gminnej i zadrzewień. Zadania gminy w zakresie ochrony środowiska zawarte w ustawie są przedstawione ogólnie, jednakże każde z tych zadań jest uszczegółowione w aktach wykonawczych, do których przestrzegania gmina jest zobowiązana. Poniżej wymienione zostały ważniejsze kompetencje organów gminy w zakresie ochrony środowiska, leśnictwa, rolnictwa.

Ustawy

I. Ustawa Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2013, poz. 1232, ze zm.):

1. sporządzanie (wójt) i uchwalanie (rada gminy) programów ochrony środowiska, oraz raportów z realizacji programu, które wójt gminy sporządza co 2 lata i przedstawia radzie gminy,
2. okresowe przedkładanie marszałkowi województwa, przez wójta informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska,
3. nakazywanie (w formie decyzji wójta) osobie fizycznej eksploatującej instalacje w ramach zwykłego korzystania ze środowiska lub eksploatującej urządzenie, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzające do ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
4. wstrzymywanie użytkowania instalacji lub urządzenia, w drodze decyzji wójta, w razie naruszenia warunków decyzji określającej wymagania dotyczące eksploatacji instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, prowadzonej przez osobę fizyczną w ramach zwykłego korzystania ze środowiska lub niedostosowania się do wymagań,
5. wyrażanie, w drodze decyzji wójta, na wniosek zainteresowanego, zgody na podjęcie wstrzymanej działalności po stwierdzeniu, iż ustały przyczyny wstrzymania działalności, lub oddania do eksploatacji obiektu budowlanego, zespołu obiektów lub instalacji.
6. w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska:
7. przyjmowanie wyników pomiarów emisji prowadzonych przez użytkowników instalacji,
8. przyjmowanie zgłoszeń instalacji z której emisja nie wymaga pozwolenia lecz może negatywnie oddziaływać na środowisko,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

9. sprawowanie przez wójta kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością władz szczebla gminnego. Do wykonywania funkcji kontrolnych wójt może upoważnić pracowników urzędu gminy lub straży gminnej,
10. występowanie w charakterze oskarżyciela publicznego (wójt lub osoby przez niego upoważnione) w sprawach o wykroczenie przeciw przepisom o ochronie środowiska,
11. występowanie przez gminę do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli stwierdzono naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić.

II. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2013 r. , poz. 1235) udostępnianie każdemu informacji o środowisku i jego ochronie, znajdujących się w posiadaniu władz gminy,

1. prowadzenie publicznie dostępnych wykazów danych o środowisku i jego ochronie,
2. przygotowywanie decyzji odmawiającej udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie,
3. przeprowadzanie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla planowanego przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko.

III. Ustawa o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz.U. 2013 r. , poz. 686):

1. rozpatrywanie przez radę gminy przynajmniej raz w roku, informacji wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o stanie środowiska na obszarze województwa,
2. przyjmowanie od wojewódzkiego inspektoratu ochrony środowiska informacji o wynikach kontroli obiektów o podstawowym znaczeniu dla danego terenu,
3. wydawanie przez wójta, w przypadkach bezpośredniego zagrożenia środowiska, właściwemu organowi Inspektoratu ochrony środowiska polecenia podjęcia działań zmierzających do usunięcia tego zagrożenia.

IV. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2012 r., poz. 647, ze zm.):

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

1. sporządzanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, w którym uwzględnia się uwarunkowanie wynikające z dotychczasowego uzbrojenia terenu, stanu środowiska, wielkości i jakości zasobów wodnych, wymogów ochrony środowiska, infrastruktury technicznej w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej,
2. sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

V. Ustawa Prawo energetyczne (Dz.U. 2012 r., poz. 647, ze zm.):

1. opracowywanie i wdrażanie planów zaopatrzenia w energię.

VI. Ustawa o utrzymaniu porządku i czystości w gminach (Dz.U. 2013 r., poz. 1399):

1. zapewnianie czystości i porządku na terenie gminy i tworzenie warunków niezbędnych do ich utrzymania, w tym m.in.: zapewniają budowę, utrzymanie i eksploatację własnych lub wspólnych z innymi gminami: regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, stacji zlewnych, instalacji i urządzeń do zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierzęcych lub ich części, szaleatów publicznych,
2. objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy system gospodarowania odpadami komunalnymi,
3. nadzorowanie i kontrola gospodarowania odpadami komunalnymi,
4. zapewnienie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym tworzenie punktów selektywnego zbierania odpadów,
5. zapewnianie osiągania odpowiednich poziomów odzysku i recyklingu odpadów komunalnych oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania,
6. prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi,
7. udostępnianie informacji na temat systemu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy,
8. zapobieganie zanieczyszczaniu ulic, placów i terenów otwartych,
9. zapobieganie bezdomności zwierząt,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

10. prowadzenie ewidencji: zbiorników bezodpływowych, przydomowych oczyszczalni ścieków, umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości,
11. opracowanie i uchwalenie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy,
12. organizowanie przez wójta gminy przetargu na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz zawieranie umów na odbiór odpadów komunalnych,
13. udzielanie zezwoleń przez wójta na świadczenie usług w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych, ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt,
14. prowadzenie rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości,
15. sporządzanie przez wójta rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi,
16. sprawowanie przez wójta kontroli przestrzegania i stosowania przepisów ustawy.

VII. Ustawa o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21 ze zm.):

1. nakazywanie posiadaczowi odpadów, w drodze decyzji wójta, usunięcia odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania, ze wskazaniem sposobu wykonania tej decyzji,
2. wydawanie opinii przy wydawaniu zezwoleń na zbieranie i przetwarzanie odpadów.

VIII. Ustawa o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz.U. 2013 r., poz. 1155, ze zm.):

1. przyjmowanie informacji od podmiotów zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.

IX. Ustawa o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627):

1. wykonywanie i popularyzacja ochrony przyrody,
2. wprowadzenie form ochrony przyrody (pomniki przyrody, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe),
3. sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów i obiektów poddawanych ochronie przez radę gminy,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

4. umieszczanie tablic informujących o nazwie oraz obowiązujących zakazach na obszarach parku krajobrazowego, rezerwatu, stanowiska dokumentacyjnego i użytku ekologicznego, oraz tablic informujących o nazwie na obrzeżach lub w pobliżu obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000, pomników przyrody, zespołów przyrodniczo – krajobrazowych, nad którymi nadzór sprawuje gmina,
5. wydawanie zezwoleń na usunięcie drzew lub krzewów,
6. naliczanie opłat za usunięcie drzew lub krzewów,
7. wymierzanie administracyjnych kar pieniężnych za zniszczenie terenów zieleni, drzew lub krzewów oraz za ich usuwanie bez wymaganego zezwolenia.

X. Ustawa Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r., poz. 145, ze zm.):

1. zatwierdzanie ugód w sprawach zmian stosunków wodnych na gruntach,
2. wyznaczanie części nieruchomości umożliwiającej dostęp do wody objętej powszechnym korzystaniem z wód,
3. nakazywanie właścicielowi gruntu przywrócenia poprzedniego stanu wody lub wykonania urządzeń zapobiegających szkodom, jeśli spowodowane przez niego zmiany stanu wody na gruncie szkodliwie wpływają na grunty sąsiednie.
4. wydobywania kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów, w granicach powszechnego korzystania z wód.

XI. Inne zadania realizowane na poziomie gminnym:

1. usuwanie wyrobów budowlanych zawierających azbest,
2. edukacja ekologiczna.

Pozwolenia

Według ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2013 r., poz. 1232, ze zm.) korzystanie ze środowiska wykraczające poza ramy korzystania powszechnego może być, w drodze ustawy, obwarowane obowiązkiem uzyskania pozwolenia, ustalającego w szczególności zakres i warunki tego korzystania, wydanego przez właściwy organ ochrony środowiska. Organami tymi w Polsce są: wójt, burmistrz lub prezydent miasta, starosta, sejmik województwa, marszałek województwa, wojewoda, minister właściwy do spraw środowiska, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska i regionalny dyrektor ochrony środowiska.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Wśród pozwoleń na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii wyróżnia się: pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, pozwolenia wodnoprawne na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pozwolenia na wytwarzania odpadów oraz pozwolenia zintegrowane, które są wymagane dla prowadzenia instalacji, której funkcjonowanie, ze względu na rodzaj i skalę prowadzonej w niej działalności, może powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości. Zgodnie z art. 378 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2013 r., poz. 1232, ze zm.) organem ochrony środowiska właściwym do wydawania pozwoleń na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii jest starosta.

Kontrola przestrzegania prawa

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2007 r. Nr 44, poz. 287 ze zm.), kontrolę przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz badania i oceny stanu środowiska leżą w kompetencji Inspekcji Ochrony Środowiska. Organami Inspekcji są: Główny Inspektor Ochrony Środowiska (powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów) oraz wojewódzki inspektor ochrony środowiska jako organ rządowej administracji zespolonej w województwie. Główny Inspektor Ochrony Środowiska przy pomocy Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska oraz wojewodowie przy pomocy wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, jako kierowników wojewódzkich inspekcji ochrony środowiska, wchodzących w skład zespolonej administracji wojewódzkiej, wykonują zadania Inspekcji. Podstawowe zadania Inspekcji Ochrony Środowiska to kontrola przestrzegania przepisów prawa o ochronie środowiska, badanie stanu środowiska, w ramach programu Państwowego Monitoringu Środowiska oraz przeciwdziałanie poważnym awariom. Ich realizacja odbywa się, między innymi, poprzez:

1. kontrolę przestrzegania przepisów o ochronie środowiska i racjonalnym użytkowaniu zasobów przyrody,
2. kontrolę przestrzegania decyzji ustalających warunki użytkowania środowiska,
3. udział w postępowaniu dotyczącym lokalizacji inwestycji,
4. udział w przekazywaniu do eksploatacji obiektów, które mogą pogorszyć stan środowiska, oraz urządzeń chroniących środowisko przed zanieczyszczeniem,
5. kontrolę eksploatacji urządzeń chroniących środowisko przed zanieczyszczeniem,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

6. podejmowanie decyzji wstrzymujących działalność prowadzoną z naruszeniem wymagań związanych z ochroną środowiska, lub naruszaniem warunków korzystania ze środowiska,
7. współdziałanie w zakresie ochrony środowiska z innymi organami kontrolnymi, organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz organami administracji publicznej, obrony cywilnej, a także organizacjami społecznymi,
8. organizowanie i koordynowanie Państwowego Monitoringu Środowiska, prowadzenie badań jakości środowiska, obserwacji i oceny jego stanu oraz zachodzących w nim zmian,
9. opracowywanie i wdrażanie metod analityczno-badawczych i kontrolno-pomiarowych,
10. inicjowanie działań tworzących warunki zapobiegania poważnym awariom oraz usuwania ich skutków i przywracania środowiska do stanu właściwego,
11. uzgadnianie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi.

Oprócz inspektorów ochrony środowiska, organami właściwymi w sprawie skarg i interwencji dotyczących środowiska i jego ochrony są m.in.: marszałek województwa, starosta, inspektor nadzoru budowlanego oraz wójt, burmistrz lub prezydent miasta w zakresie właściwym dla tych organów.

Monitoring stanu środowiska

Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli jakościowy i ilościowy pomiar stanu środowiska. Monitoring był zwykle zaliczany do instrumentów społecznych (informacyjnych), jako bardzo ważna podstawa analiz, ocen czy decyzji. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych czyni je instrumentem o znaczeniu prawnym.

5.1.2. Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą przede wszystkim: opłata za gospodarcze korzystanie ze środowiska, administracyjna kara pieniężna i fundusze celowe.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska

Opłaty te pełnią funkcje prewencyjne i redystrybucyjne. Funkcja prewencyjna realizowana jest poprzez zachęcanie podmiotów (dotyczy to podmiotów gospodarczych) do wyboru technologii, lokalizacji produkcji, instalowania urządzeń ochronnych oraz oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych w sposób najodpowiedniejszy z punktu widzenia ochrony środowiska. Funkcja redystrybucyjna polega na gromadzeniu i przemieszczaniu środków finansowych przeznaczonych na cele ochrony środowiska. Opłaty pobierane są za:

1. wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
2. pobór wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
3. składowanie odpadów,
4. wyłączanie gruntów rolnych i leśnych z produkcji,
5. usuwanie drzew i krzewów.

Opłaty trafiają do funduszy celowych (fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz fundusz ochrony gruntów). Pobierają je organy administracji (np. Urząd Marszałkowski, organ miasta) lub jak w przypadku gruntów rolnych i leśnych, wnoszone są bezpośrednio do funduszu celowego. Podmiot korzystający ze środowiska ustala we własnym zakresie wysokość należnej opłaty (według stawek obowiązujących w okresie, w którym korzystanie ze środowiska miało miejsce) i wnosi ją na rachunek właściwego urzędu marszałkowskiego. Osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami ponoszą opłaty za korzystanie ze środowiska w zakresie, w jakim to korzystanie wymaga pozwolenia na wprowadzanie substancji lub energii do środowiska oraz pozwolenia wodno-prawnego na pobór wód w rozumieniu przepisów ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r., poz. 145, ze zm.). Podobne opłaty pobiera się na podstawie przepisów prawa górniczego i geologicznego za działalność koncesjonowaną.

Administracyjne kary pieniężne

Kary pieniężne nie są sensu stricto środkiem ekonomicznym, są raczej związane z instytucją odpowiedzialności prawnej. Spełniają jednak funkcje podobne do opłat. Kary pobiera się w tych samych sytuacjach co opłaty, lecz za działania niezgodne z prawem. W odniesieniu do wód, powietrza, odpadów i hałasu, karę wymierza wojewódzki inspektor ochrony środowiska, a w odniesieniu do drzew i krzewów - organ gminy lub w wyjątkowych sytuacjach starosta. Stawki kar zwykle są kilkakrotnie wyższe niż opłaty i trafiają do

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

funduszy celowych. Ustawa prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2013 r., poz. 1232, ze zm.) przewiduje możliwość odraczania, zmniejszania lub umarzania administracyjnych kar pieniężnych.

Fundusze celowe

Opłaty i kary zasilają fundusze celowe. Dla gmin i powiatów istotne znaczenie mają fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej: NFOŚiGW w Warszawie i WFOŚiGW w Poznaniu. Możliwe jest także wykorzystanie instrumentów nie będących w kompetencji władz gminy, poprzez porozumienie się z partnerami, w kompetencjach, których znajdują się dane instrumenty (wojewoda, samorząd wojewódzki).

5.1.3. Instrumenty społeczne

Instrumenty społeczne służą realizacji zasady uspołecznienia zarządzania rozwojem gminy poprzez budowanie i usprawnianie partnerstwa. Z punktu widzenia władz samorządowych umownie wyróżnia się dwie kategorie działań:

1. wewnętrzne, czyli dotyczące działań samorządów i realizowane poprzez działania edukacyjne,
2. zewnętrzne – polegające na budowaniu komunikacji społecznej (konsultacje, debaty publiczne, kampanie edukacyjne).

Rolą władz gminy mogą być działania inspirujące przedsiębiorstwa do starań o wprowadzenie systemu zarządzania środowiskowego, choć ostateczne korzyści wynikające z jego wprowadzenia powinny znaleźć odzwierciedlenie w sytuacji rynkowej tych przedsiębiorstw. Koncepcja zarządzania środowiskowego jest odpowiedzią na sytuację, w której konieczna jest nie tylko naprawa zaistniałych już szkód środowiskowych oraz spełnianie wymogów określonych w pozwoleniach na korzystanie ze środowiska, ale także zapobieganie powstawaniu negatywnych oddziaływań i szkód. Na przedsiębiorstwach spoczywa obowiązek samodzielnego definiowania problemów środowiskowych i szukania, z wyprzedzeniem, środków zaradczych. Związane jest to z włączeniem zarządzania środowiskowego do celów strategicznych firmy i przypisanie tych zagadnień do kompetencji zarządu firmy. Idea ta jest realizowana poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (systemy sformalizowane - np. normy ISO 14 001, EMAS, lub niesformalizowane - np. Program Czystszej Produkcji). Wspomniane systemy zarządzania

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

środowiskowego polecane są również dla zakładów gospodarki komunalnej oraz instytucji publicznych, w tym urzędów gminnych.

5.1.4. Instrumenty polityczne

Do najważniejszych instrumentów politycznych należą zapisy składające się na obowiązującą Politykę Ekologiczną Państwa, Program ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego, Strategię rozwoju województwa wielkopolskiego, a także dokumenty składające się na politykę rozwoju powiatu kaliskiego i gminy Blizanów przede wszystkim strategię rozwoju.

5.2. Analiza źródeł finansowania programu ochrony środowiska

Źródłami finansowania niniejszego Programu mogą być zarówno środki krajowe (także w ramach budżetów jednostek samorządowych) jak i dofinansowaniem z Unii Europejskiej. Duże znaczenie w realizacji ustaleń niniejszego programu będą miały publiczne środki finansowe, dysponowane przez samorządy lokalne i (częściowo) samorząd województwa w ramach działalności ich organów i podmiotów komunalnych oraz środki prywatne, inwestowane przez przedsiębiorców. Jednak dzięki realizacji różnorodnych programów operacyjnych na poziomie krajowym i regionalnym, największe znaczenie mają obecnie środki wspólnotowe.

Podstawowym warunkiem skutecznego wnioskowania przez gminę o dofinansowanie ze środków UE jest takie sformułowanie swoich zadań, aby mieściły się w ramach poszczególnych programów operacyjnych. Chodzi tu zwłaszcza o Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Regionalny Program Operacyjny Województwa Wielkopolskiego oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Innym źródłem zewnętrznego dofinansowania realizacji zadań służących ochronie środowiska są środki Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego EOG. Możliwości dofinansowania zadań oferują również krajowe fundusze tj. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu. Do tego trzeba dodać produkty bankowe takie jak np. premia termomodernizacyjna.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Blizanów

5.2.1. Krajowe fundusze ekologiczne i dotacje celowe

Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Fundusze stanowią najpopularniejsze źródło dotacji i pożyczek dla podmiotów podejmujących działania proekologiczne. W Polsce działają Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz 16 wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Najważniejszym zadaniem Narodowego Funduszu w ostatnich latach jest efektywne i sprawne wykorzystanie środków z Unii Europejskiej przeznaczonych na rozbudowę i modernizację infrastruktury ochrony środowiska w naszym kraju. Źródłem wpływów NFOŚiGW są opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska i kary za naruszanie prawa ekologicznego. Pożyczki i dotacje, a także inne formy dofinansowania, stosowane przez Narodowy Fundusz, przeznaczone są na dofinansowanie w pierwszym rzędzie dużych inwestycji o znaczeniu ogólnopolskim i ponadregionalnym w zakresie likwidacji zanieczyszczeń wody, powietrza i ziemi. Finansowane są również zadania z dziedziny geologii i górnictwa, monitoringu środowiska, przeciwdziałania zagrożeniom środowiska, ochrony przyrody i leśnictwa, popularyzowania wiedzy ekologicznej, profilaktyki zdrowotnej dzieci a także prac naukowo-badawczych i ekspertyz. W ostatnim czasie szczególnym priorytetem objęte są inwestycje wykorzystujące odnawialne źródła energii.

Dofinansowanie ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu udzielane jest na cele określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2013 r., poz. 1232, ze zm.) zgodnie z listą przedsięwzięć priorytetowych ustaloną w oparciu o Politykę Ekologiczną Państwa i Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego oraz zgodnie z kryteriami wyboru przedsięwzięć i planem działalności Funduszu na kolejne lata. Fundusz udziela dofinansowania w formie pożyczek, dotacji, w tym dopłat do oprocentowania kredytów bankowych oraz przekazania środków państwowym jednostkom budżetowym.

Fundusz Leśny

W Lasach Państwowych tworzy się fundusz leśny stanowiący formę gospodarowania środkami na cele wskazane w Ustawie o lasach. Ma on charakter wewnętrznej organizacji gospodarki finansowej i nie jest funduszem celowym w rozumieniu Ustawy o finansach